

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**MANAGEMENT DEVELOPMENT OF THE TAMBON TRAINING
UNITS OF WANGNOI DISTRICT
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE**

พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินฺโน (สมติ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

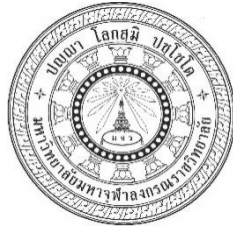
การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินฺโน (สมดี)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Management Development of the Tambon Training units of Wangnoi District Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province

Phrakhrusangharaka Sombat Dhammadhinno (Somdee)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์
เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.)

กรรมการ

(ดร.ประเสริฐ อีลาว)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ประเสริฐ อีลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธรรมทินโน)

ชื่อสารนิพนธ์ : การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของ
คณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ชื่อผู้วิจัย : พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน (สมดี)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์
: พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., ป.ธ. ๗, พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.ม. (การบริหารองค์การ),
กจต. (การจัดการภาครัฐ) Ph.D. (Philosophy)
DODT. (Organization Development and Transformation)
: ดร.ประเสริฐ ธิลา, พธ.บ. (บริหารรัฐกิจ),
พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

วันสำเร็จการศึกษา : ๗ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรจำนวน ๑๙๕ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๗๐ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การวิจัยเชิงคุณภาพกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ๑๐ รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง เครื่องมือเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๘ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๓.๙๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้ง ๘ ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ มากที่สุด รองลงมาด้านส่งเสริมอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ รองลงมาด้านสันติสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ รองลงมาด้านวัฒนธรรมศีลธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ รองลงมาด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ ๓.๙๖ รองลงมาด้านศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ รองลงมาด้านความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ และน้อยที่สุดด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกสถานภาพส่วนบุคคล คือ อายุ, อายุพรรษา, วุฒิการศึกษานักรธรรม, วุฒิการศึกษาบาลี, และวุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกตัวแปร ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรค ต่อการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี ในการจัดกิจกรรมในชุมชนชาดความร่วมมือกันเท่าที่ควร ด้านสุขภาพอนามัย ไม่มีหน่วยบริการของ รพ.สต.ออกให้บริการตามบ้าน ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านศีลธรรม ด้านการส่งเสริมอาชีพ ไม่มีการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างจริงจัง ด้านสันติสุข ยังมีการทะเลาะกันภายในชุมชนเอาความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เด็กและเยาวชนบางส่วนขาดทุนทรัพย์ในการเล่าเรียน ด้านสาธารณสุข สงเคราะห์ ขาดการการสนับสนุนช่วยเหลือกันเท่าที่ควร ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม ขาดการเคารพจากลูกหลาน พ่อแม่ไม่มีเวลาให้การอบรมสั่งสอน ดังนั้นข้อเสนอแนะควรมีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด การบริการสาธารณะให้กับประชาชนโดยทั่วไป และต้องเป็นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ความรู้กับประชาชนโดยทั่วไปถึงความรุนแรงว่าไม่ดีอย่างไรและผลกระทบข้างเคียงจะเป็นเช่นไร ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและประเพณีต่าง ๆ ให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนประชาชน เยาวชน ได้เข้าวัดและเห็นเรียบง่าย ความสะอาด เป็นที่น่าประทับใจ ในการเข้าวัดฟังเทศน์ ฟังธรรมโดยอาจจะจัดอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง เพื่อให้รับรู้หลักธรรมคำสอน

Research Paper Title : Management Development of the Tambon Training Units of Wangnoi District, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province

Researcher : Phrakhrusangharaka Sombat Dhammadinno (Somdee)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Dr.Phrasutivirabandit, Pali VII, B.A. (Religion),
M.A. (Organization Administration), D.M. (Public Management),
DODT. (Organization Development and transformation),
Ph.D. (Philosophy)

: Dr.Prasert Thilao, B.A. (Public Administration),
M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 7, 2019

Abstract

Objectives of this research were to: 1. study the development management of Tambon the public training units of Sangha Order of Wang Noi Subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya, 2. compare towards development administration pf Tambon training units of the district Sangha Order, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province classified by population data and 3. study problems, obstacles and suggestions Regarding the development management of the public training units of the district Sangha Order of Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data from 195 samples who were monks at Wang Noi District. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, number 195 by using questionnaires with a confidence value equal to 0.970. Data analysis with frequency, percentage, mean, standard deviation One-way analysis of variance, ANOVA and test the difference of average values by pairs by means of the least significant difference, LSD. The qualitative research collected data from 10 informants, purposefully selected from experts and related persons with structured in-depth interview script by face- to- face in-depth-interviewing. Data were analyzed using descriptive interpretation method

Findings were as follows:

1. Development management of the sub-district public training units of the Sangha Order at Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, in all 8

aspects, by overall was at a high level with the mean value at 3.96. Each of 8 aspects of development was also at high level as; Gratitude and gratefulness were at highest level with an average of 4.01, followed by career promotion with an average of 4.00, followed by peace with an average of 3.99, followed by moral culture with an average of 3.98, followed by public welfare with an average of 3.96, followed by welfare education with an average of 3.92, followed by harmony with an average of 3.91 and the lowest in health and well-being with an average of 3.91, respectively

2. The results of the comparison of monks' opinions towards the development management of the public training units of the monks of Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province classified by personal status such as age, ordained age, Dharma education, Pali education, and general education. It was found that monks with these different statuses did not have different opinions therefore rejecting the set research hypothesis.

3. Problems and obstacles of the development management of public training units of the monks at Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province were that unity in organizing activities in the community, lack of cooperation as it should be. Health and well-being, There is no service unit of hospital to provide home services. Moral culture, people still lack knowledge and understanding the morality. Career promotion, There is no serious promotion from the government and related agencies. Peace, there is still dispute and conflicts within the community. Educational welfares, Some children and young people do not have money for tuition. Public welfares, lack of sufficient support as much as they should. Gratitude and gratefulness, lack of respect from children because parents do not have time to teach their children.

Recommendations are that people should live together in peace and harmony, accepting various differences in ideas, public service to the general public must be continued, Public should be educated to comprehend that violence bears bad effects. People should accept individual differences in opinions, culture, initiate monasteries as public centers for learning and common activities. Monasteries must be made into the pleasant, peaceful places so that young children and people will see the good examples. Dhamma teaching and learning should be conducted regularly at least once a week so that children and people will have opportunity to be near and absorb the Buddha's teaching.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., ดร.ประเสริฐ อิลาว และผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือทั้ง ๕ ท่าน พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ผศ.,ดร., พระมหาสุนันท์ สุนันโทดร., พระมหาภักขุ กิตติโสภโณ ผศ.,ดร., ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, ผศ.ดร.อนุวัฒน์ กระสังข์ ที่กรุณาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการจัดการเชิงพุทธทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการต่าง ๆ อย่างบอกกล่าว ภูมิใจที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแห่งนี้ และได้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ทั้งหลายทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียน คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธทุกรูป และเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาการ และประสบการณ์และที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้กำลังใจช่วยเหลือชี้แนะแนวทางและให้คำปรึกษาการดำเนินการทำสารนิพนธ์แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแก่ ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน (สมดี)

มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ฦ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฦ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	๗
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๑๑
๒.๓ หลักธรรมสำหรับการบริหาร	๒๖
๒.๔ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล	๒๙
๒.๕ บริบทพื้นที่ในการทำวิจัย	๓๕
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๖
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๓

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๔
	๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๔๔
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๖
	๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๙
	๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในวิจัย	๕๐
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	๔.๑ ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๒
	๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๕๔
	๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	๖๓
	๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๗๕
	๔.๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๙
	๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๐๔
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๖
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๘
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๖
	๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป	๑๑๖
	๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๑๖
บรรณานุกรม		๑๑๗
ภาคผนวก		๑๒๓
ประวัติผู้วิจัย		๑๖๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๕
๔.๑	จำนวน และคำร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๒
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม	๕๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี	๕๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพอนามัย	๕๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม	๕๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านส่งเสริมอาชีพ	๕๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข	๕๙
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์	๖๐
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์	๖๑
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม	๖๒
๔.๑๑	เปรียบเทียบระดับของการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ	๖๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๒	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามพรรษา	๖๕
๔.๑๓	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม	๖๗
๔.๑๔	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษาบาลี	๖๙
๔.๑๕	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ	๗๑
๔.๑๖	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกปัจจัยบุคคล ตามสมมุติฐานที่ ๑ – ๕	๗๓
๔.๑๗	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๑. ความสามัคคี	๗๕
๔.๑๘	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๒. สุขภาพอนามัย	๗๕
๔.๑๙	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๓. วัฒนธรรมศีลธรรม	๗๖
๔.๒๐	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๔. ส่งเสริมอาชีพ	๗๖
๔.๒๑	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๕. สันติสุข	๗๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๒	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๖. ศึกษาสงเคราะห์	๗๗
๔.๒๓	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๗. สาธารณสงเคราะห์	๗๘
๔.๒๔	ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ด้านที่ ๘. กตัญญูกตเวทิตาธรรม	๗๘
๔.๒๕	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความ สามัคคี	๘๑
๔.๒๖	ผลสรุปค่าความถี่จากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี	๘๒
๔.๒๗	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้าน สุขภาพอนามัย	๘๕
๔.๒๘	ผลสรุปค่าความถี่จากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพอนามัย	๘๕
๔.๒๙	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้าน วัฒนธรรมศีลธรรม	๘๘
๔.๓๐	ผลสรุปค่าความถี่จากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม	๘๘
๔.๓๑	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้าน ส่งเสริมอาชีพ	๙๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๓๒	ผลสรุปค่าความถี่จากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านส่งเสริมอาชีพ ๔๑
๔.๓๓	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข ๔๓
๔.๓๔	ผลสรุปค่าความถี่จากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข ๔๔
๔.๓๕	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๔๗
๔.๓๖	ผลสรุปค่าความถี่จากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๔๗
๔.๓๗	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๑๐๐
๔.๓๘	ผลสรุปค่าความถี่จากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๑๐๐
๔.๓๙	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกตัญญูทศเวทิตาธรรม ๑๐๓
๔.๔๐	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกตัญญูทศเวทิตาธรรม ๑๐๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๖
๔.๑	สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๐๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี/พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมังคลวิสาลี สีลขันธวรรค อรรถกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระสูตรตันตปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา. (บาลี)	= สูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิภควคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส. (บาลี)	= สูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.จตุกก. (บาลี)	= สูตรตันตปิฎก องคุตตรนิกาย จตุกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.ทสก. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก องคุตตรนิกาย ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ขุ. (บาลี)	= สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ธ. (ไทย)	= สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)
---------------	---------------------	-----------

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.ก. (บาลี)	= อภิธมปิฎก กถาวัตถุปาติ	(ภาษาบาลี)
---------------	--------------------------	------------

ฎีกาปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ. ฎีกา (บาลี)	= ปรมตถนิขุสา วิสุทฺธิมคฺคมหาฎีกา	(ภาษาบาลี)
-----------------------	-----------------------------------	------------

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาตัวอย่างในระดับตำบลของคณะสงฆ์ไทย ภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม ก่อตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยใช้สถานที่อื่นเป็นวัดที่ตั้งของเจ้าคณะปกครองคณะสงฆ์ระดับตำบล หรือวัดที่มีความพร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตำบลนั้น ๆ เป็นที่ตั้งหน่วย ปัจจุบันหน่วย อปต. มีจำนวนกว่า ๕,๙๒๒ หน่วย กระจายอยู่ในเกือบทุกตำบลในประเทศไทย โดยมีกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก ที่รับสนองงานการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของมหาเถรสมาคมในปัจจุบัน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ. ๒๕๑๘ โดยดำริของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินธโร) อธิการกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้เสนอโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับตำบล ต่อที่ประชุมมหาเถรสมาคม และมหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบ โดยได้มีการตราระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘ ขึ้นโดยให้พระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อช่วยประชาชนให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามสมควรในด้านต่าง ๆ ตามกรอบการดำเนินงานที่กำหนดไว้ ๘ ด้าน คือ ๑) ด้านความสามัคคี ๒) ด้านสุขภาพอนามัย ๓) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ๔) ด้านส่งเสริมอาชีพ ๕) ด้านสันติสุข ๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๘) ด้านกตัญญู กตเวทิตาธรรม^๑

โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๕ ประการ คือ ๑. เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ๒. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุก ด้าน เช่น ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นหรือไปขายแรงงานที่อื่น ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับภูมิปัญญาของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยกันพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายที่เราเรียกกันว่า

^๑ วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล> [๒ ตุลาคม ๒๕๖๑].

สัมมาชีพ ทั้งนี้เพื่อที่จะหารายได้มาพัฒนาครอบครัว หมู่บ้าน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่โดยไม่เลือกงาน หนักเอาเบาสู้อยึดคติว่า คนขยันย่อมหาทรัพย์ได้ ๓. เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า กล่าวคือ ใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรือง ให้มาแสดงออกที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เข้าทำนองที่ว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จะนำชาติให้เจริญ ๔. เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่นๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่า ถึงคราวมีทุกข์ ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท ๕. เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการ จำเป็นจะต้องรับทราบอย่างทันทั่วที่ตรงไปตรงมาขณะนี้ในยุคข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้เราเข้าใจสถานการณ์ของบ้านเมืองไม่ถูกต้องและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์หลักทั้ง ๕ ประการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอย่างแท้จริงหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำเป็นต้องมีความคล่องตัว โดยการจัดตั้งองค์กรในรูปของคณะกรรมการตามระเบียบว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พุทธศักราช ๒๕๔๖ หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบลซึ่งปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๖) มีจำนวน ๕,๔๐๑ หน่วย ทั่วประเทศ บางหน่วยไม่สามารถจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้เนื่องจากขาดปัจจัยหลายประการ เช่น บุคลากรและอุปกรณ์ที่จะมา สนับสนุนในการดำเนินงาน จึงเห็นควรประสานกับองค์กรและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ในองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีเครือข่ายโยงใยทั่วประเทศ ช่วยวางแผนในการทำงานให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาด้านการศึกษา คือ ประชาชนต้องได้รับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุขโดยมี การเผยแผ่หลักธรรมไปสู่ประชาชนในรูปแบบที่หลากหลายกว้างขวาง และต่อเนื่อง การศึกษาของคณะสงฆ์ต้องยกระดับให้มีคุณภาพสูงขึ้นรวมทั้งขยายผลออกไปให้กว้างขวางทั่วถึงทุกวัด ศาสนสถานสำหรับพระพุทธศาสนา คือ วัดต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นแกนนำในการเผยแผ่หลักธรรมและให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน สามารถสงเคราะห์เกื้อกูลชุมชนในทุกๆ ด้านที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและพระธรรมวินัย ระดมสรรพกำลังจากศาสนิกชนและองค์กรทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ให้มีส่วนร่วมทำนุบำรุงอุปถัมภ์ในกิจการพระพุทธศาสนาซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนทุกคนรวมทั้งการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างองค์การทางพระพุทธศาสนาด้วยกัน และองค์กรอื่น ๆ เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพที่ยั่งยืน เร่งรัดพัฒนาการด้านบริหารงานพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาและเพื่อให้บุคลากรทางพระพุทธศาสนาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มหาเถรสมาคมได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและสภาพการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ มหาเถรสมาคมจึงได้มีคำสั่งให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ.

๒๕๑๘ และประกาศใช้ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๔๖ ในวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖ สาระสำคัญคือให้มีการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในรูปแบบคณะกรรมการจากทั้งพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชน และให้เจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับชั้น ดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดไว้ เพื่อก่อตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้ครบทุกเขตปกครองคณะสงฆ์ระดับตำบล ให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ทำให้ในปัจจุบัน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จึงมีจำนวนกว่า ๕,๙๒๒ หน่วย กระจายอยู่ในเกือบทุกตำบลในประเทศไทย^๒

ดังนั้น การดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ จะต้องมีการพัฒนาการบริหารงานด้านพระศาสนาให้มีประสิทธิภาพด้วยการเร่งรัดพัฒนาการบริหารงานด้านพระศาสนา ทุกระดับ สนับสนุนการบริหารการปกครองคณะสงฆ์และพัฒนาระบบสารสนเทศระบบการติดตามประเมินผลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ^๓ การพัฒนาวัดและศาสนสถานให้เหมาะสมกับเป็นสถานที่เผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามสนภาวะของสังคม และให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดและศาสนสถานให้สะอาดร่มรื่น มีเสนาสนะที่สวยงามและทันสมัย มีวิธีการดำเนินการดังนี้ ๑. พัฒนาและปรับปรุงวัดและศาสนสถานให้มีความสะอาดร่มรื่น ถาวรและมั่นคง เหมาะสมกับเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบศาสนกิจและการจัดกิจกรรมของท้องถิ่น ตลอดจนเป็นที่พักผ่อนจิตใจ และเป็นอุทยานทางการศึกษา ๒. สนับสนุนและส่งเสริมให้วัดและศาสนสถานเป็นศูนย์กลางชุมชนในท้องถิ่น และสนับสนุนให้ทางราชการใช้ ศาสนสถานเป็นศูนย์กลางประชุมอบรมของท้องถิ่น ๓. สนับสนุนให้วัดและศาสนสถานทำหน้าที่เก็บกักสงเคราะห์ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ๔. ให้การศึกษาและอบรมแก่พระสงฆ์ภิกษุและผู้นำทางศาสนาให้มีความรู้ในการบริหารจัดการวัดและศาสนสถานตามหลักการบริหารสมัยใหม่

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในอำเภอวังน้อย ในปัจจุบันมีปัญหาสำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการ คือ สถานที่บรรยายอบรมและวิทยากรสำหรับทำหน้าที่บริหารจัดการฝึกอบรมสั่งสอนประชาชนประจำตำบลในอำเภอวังน้อย ที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในอำเภอวังน้อย

ฉะนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงให้ความสนใจศึกษาถึงเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ทั้งด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความสามัคคี เพื่อนำเอาองค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้ นำมาพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในอำเภอวังน้อย

^๒ กองพุทธศาสนศึกษา, คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑).

^๓ คู่มือการปฏิบัติงาน, หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์, กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://s-hatcore-work.blogspot.com/2014/12/blog-post.html> [๒ ตุลาคม ๒๕๖๑].

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในอำเภอต่าง ๆ ต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษา การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๘ ด้าน^๔ คือ ๑. ด้านความสามัคคี ๒. ด้านสุขภาพอนามัย ๓. ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ๔. ด้านส่งเสริมอาชีพ ๕. ด้านสันติสุข ๖. ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๗. ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๘. ด้านกตัญญูทศพิธธรรม

^๔ คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=1๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑>.

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ อายุพรรษา วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความสามัคคี ๒) ด้านสุขภาพอนามัย ๓) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ๔) ด้านส่งเสริมอาชีพ ๕) ด้านสันติสุข ๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๘) ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๓๘๐ รูป^๕

๑.๔.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๐ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ สมมติฐานที่ ๑ กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ สมมติฐานที่ ๒ กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุพรรษาต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ สมมติฐานที่ ๓ กลุ่มตัวอย่างที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม)ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

^๕ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอวังน้อย, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, ครั้งที่ ๑, (๑๕ มกราคม ๒๕๖๑), (อัตสำเนา).

๑.๕.๔ สมมติฐานที่ ๔ กลุ่มตัวอย่างที่มี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ สมมติฐานที่ ๕ กลุ่มตัวอย่างที่มี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญศึกษา) ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาวัดและศาสนสถานให้เหมาะสมเป็นสถานที่เผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามสนภาวะของสังคม และให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดและศาสนสถานให้สะอาดร่มรื่น มีเสนาสนะที่สวยงามและทันสมัย

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ ด้วยดีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านต่าง ๆ คือ ๑. ด้านความสามัคคี ๒. ด้านสุขภาพอนามัย ๓. ด้านวัฒนธรรม ๔. ด้านส่งเสริมอาชีพ ๕. ด้านสันติสุข ๖. ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๗. ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๘. ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หมายถึง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในอำเภอวังน้อย ซึ่งมีวัดตั้งอยู่ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในที่หมายเอาเฉพาะหน่วยอบรมประจำตำบล ในอำเภอวังน้อยเท่านั้น

คณะสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุที่กระทำหรือการปฏิบัติศาสนกิจตามพระธรรมวินัย ในงานวิจัยนี้หมายเอา พระภิกษุที่อยู่ภายใต้การปกครองของคณะสงฆ์ ระดับตำบล ระดับอำเภอ ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๗.๒ ได้ทราบการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ได้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๗.๔ ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ “การพัฒนากาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๓ หลักธรรมสำหรับการบริหาร
- ๒.๔ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
- ๒.๕ ข้อมูลพื้นที่วิจัย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ความหมายของการพัฒนา

แนวคิดพื้นฐาน การพัฒนา เกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจึงต้องมีผู้นำ รวมทั้งมีการควบคุมดูแลหรือจัดระเบียบกันภายในกลุ่ม ซึ่งอาจเรียกว่าการบริหาร หรือการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยเหตุผลนี้มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการพัฒนาได้ และอาจกล่าวได้ว่า ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการพัฒนา

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นต่างๆ ไปสู่ลำดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมไปกว่าเดิม

ลักษณะการพัฒนามาอาจแบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่

๑. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาทางด้านการผลิต การจำหน่าย การแลกเปลี่ยน การลงทุน

๒. การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาทางด้านจิตใจ แบบแผน พฤติกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ของคนในสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆในสังคม

๓. การพัฒนาทางการเมือง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สร้างกระบวนการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย และประชาชนภายในประเทศมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย^๑ เป็นต้น

ความหมายของคำว่า “การพัฒนา” ในภาษาไทย มาจาก “วฑฺฒน” ในบาลี และ “วรุณ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ^๒

การพัฒนา คือ การทำให้เจริญขึ้น และทำให้รุ่งเรืองขึ้น ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจ เช่น การพัฒนาชนบทในประเทศ การพัฒนาสติปัญญา และการพัฒนาจิตใจ เป็นต้น แต่ศัพท์ทาง พระพุทธศาสนาที่แท้จริงที่ใช้ในการพัฒนาจิตใจนั้น ใช้คำว่า ภาวนา คือ คำนึงตรงกับคำว่าพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย กายภาวนา ศีลภาวนา และปัญญาภาวนา เทียบได้กับการพัฒนาทางกาย พัฒนาทางสังคม พัฒนาอารมณ์ และพัฒนาสติปัญญา^๓

การพัฒนาแบบพุทธ เป็นการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมเป็นการพัฒนาที่ถือมนุษย์เป็นสาระโดยมุ่งให้เกิดพัฒนาการในบุคคลที่จะประกอบรวมกันเป็นสังคม พัฒนาการของบุคคลนี้ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า ภาวนา คือ การทำให้เจริญ การพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือ การทำให้สังคมนั้นมีภาวะที่เอื้อให้บุคคล มีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น หมายถึง ชีวิตที่ไร้ทุกข์และหลุดพ้นจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดสภาวะความกดดันต่าง ๆ และสามารถที่จะกำหนดความเป็นอยู่ของตนด้วยสติปัญญาและความพากเพียรของชีวิตเช่นนี้ย่อมไม่ถูกกดดันครอบงำให้จำกัดอยู่กับตัวเอง จึงมีจิตใจเป็นอิสระและแผ่กว้างไปยังเพื่อนมนุษย์และสรรพชีวิตภาวะชีวิตดังกล่าวในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า “อิสรภาพ” ซึ่ง แปลว่า ความเป็นใหญ่ในตนเอง^๔

การพัฒนา ถ้าเข้าใจโดยทั่วไป มีความหมายจากรูปศัพท์ หมายถึง การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่าเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างเป็นระบบ

การพัฒนา ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบทางด้านคุณภาพระหว่างสภาพการณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาที่ต่างกันกล่าวคือ ถ้าในปัจจุบันสภาพการณ์ของสิ่งนั้นดีกว่า สมบูรณ์กว่าก็แสดงว่า เป็นการพัฒนา^๕

การพัฒนา ในความหมายของภาษาไทย เป็นการให้ความหมายที่เข้าใจกันว่า การทำให้เจริญ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนามนุษย์ในด้านสังคม เพื่อให้สังคมนั้นเจริญเติบโต และมีการเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดี การกระทำที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่าง เจริญเติบโตขึ้น

^๑ คำศัพท์น่ารู้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.im2market.com> [๒ กันยายน ๒๕๖๑].

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับ ลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗๙.

^๓ พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), การพัฒนาจิต, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

^๔ พระไพศาล วิสาโล, พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๓), หน้า ๑๙.

^๕ ปกรณ์ ปรียากร, ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช, ๒๕๓๘), หน้า ๕.

หรือขยายออกเพื่อให้ดีขึ้นกว่าที่มีอยู่เดิม และการพัฒนานั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมหรือมนุษย์ก็ได้^๖

ส่วนความหมายในภาษาอังกฤษใช้ คำว่า “Development” ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เน้นในด้านวัตถุด้านเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น^๗

การพัฒนา คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หมายถึง มีอาหารที่มีคุณค่าทาง มีสุขภาพดีขึ้น ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีงานทำเดินทางไปมาติดต่อสื่อสารกันได้ทางใดทางหนึ่ง มีชีวิตความเป็นอยู่ ครอบครัว เพื่อนบ้าน และสิ่งแวดล้อม^๘

การพัฒนายจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ ๑. การพัฒนา คือ ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญ ทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวย ให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้ กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก ๒. การพัฒนา คือ ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็น ระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความ มั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่และในการพัฒนายก็ต้อง คิดถึงเรื่องนี้ด้วย ๓. การพัฒนา คือ ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควร หมายถึง ความเป็นธรรม อีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามควร^๙

การพัฒนา ในความหมายของนักวางแผน จะเป็นไปอีกแนวทางหนึ่ง โดยอาจสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้า ในลักษณะของแผนและโครงการ แล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้^{๑๐}

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่กำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (Planned Change)

^๖ คณาจารย์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, **ความจริงของชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗๓.

^๗ พระไพศาล วิสาโล, **พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๓), หน้า ๖-๗.

^๘ วิทยากร เชียงกุล, **เพื่อศตวรรษที่ ๒๑**, (กรุงเทพมหานคร: มิ่งมิตร, ๒๕๔๐), หน้า ๒๓.

^๙ ไฉลิต ปันเปี่ยมรัชฎ์, **การพัฒนาประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

^{๑๐} สนธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๔.

การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๑๑}

การพัฒนา หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความกินดีอยู่ดี ความเจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรมและจิตใจอย่างสงบสันติ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกาย ทั้งยังรวมความไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของคุณภาพชีวิต อันได้แก่ การศึกษา สิ่งแวดล้อม การพักผ่อนหย่อนใจ

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าและการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีสองส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งจะต้องมีทิศทางที่ดีขึ้นเท่านั้น^{๑๒}

ฉะนั้นการพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วยและสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของสังคมจากสภาวะการณระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่คุณค่าเพิ่มขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ดังนั้นการพัฒนาไม่ใช่เรื่อง ของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามหลักของการพัฒนานั้นโดยทั่วไปควรหมายถึงเรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ความหมายของการบริหารจัดการ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ซึ่งได้มี นักวิชาการจำนวนมากได้ให้แนวคิดและกำหนดทฤษฎีต่าง ๆ ไว้ เพื่อให้เข้าใจในเรื่องดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงความหมายของการบริหาร เพื่อเป็นการนำไปสู่เรื่องราวของแนวคิดและทฤษฎีในเรื่องดังกล่าว ต่อไป

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น

^{๑๑} ปรีชาสุกใส, **หลักการพัฒนาชุมชน**, (พิษณุโลก: โปรแกรมวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, ๒๕๔๑), หน้า ๓๙.

^{๑๒} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **หลักการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนประยุกต์**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

เป็นในครอบครัวหรือองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม คำศัพท์ที่ใช้ในความหมายของการบริหาร มีอยู่สองคำคือ การบริหาร (Administration) และ การจัดการ (management) การบริหาร มักจะใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะหรือการบริหารราชการ ส่วนคำว่า การจัดการ ใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน แต่คำสองคำนี้ใช้แทนกันได้ ซึ่งหมายถึงการบริหารเช่นเดียวกัน มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ซึ่งจากการตรวจสอบเอกสาร

สาระสำคัญของหลักการบริหารดังนี้^{๓๓}

๑. หน้าที่ทางการบริหาร (Management function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordination) และการควบคุม (Controlling)

๒. ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกาย จิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคการทำงาน และประสบการณ์ต่าง ๆ

๓. หลักการบริหาร ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร ๑๔ ข้อ คือ

๓.๑ หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Authority and responsibility)

๓.๒ หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command)

๓.๓ หลักการมีจุดหมายร่วมกัน (Unity of Direction)

๓.๔ หลักการจรรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar Chain)

๓.๕ หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work)

๓.๖ หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)

๓.๗ หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลรองจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interest to the General Personnel)

๓.๘ หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)

๓.๙ หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)

๓.๑๐ หลักของการมีระเบียบข้อบังคับ (Order)

๓.๑๑ หลักของความเสมอภาค (Equity)

๓.๑๒ หลักความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Stability of Tenure of Personnel)

๓.๑๓ หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)

๓.๑๔ หลักของความสามัคคี (Esprit de Corps)

การบริหาร หมายถึง กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของ ผู้ร่วมงาน กลุ่มบุคคล ที่จะรวมมือกัน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับข้อจำกัดพื้นฐานที่ต้องการ พอขยายความได้ดังนี้

^{๓๓} สุจินี อรรถากร, **สูตรลับสู่ความสำเร็จของการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิตากสินเพื่อพัฒนาการศึกษา, ๒๕๕๙), หน้า ๓๕-๔๐.

๑. ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้จัดการในการวางแผน การจัดการองค์กร การบริหารงานบุคคล การควบคุมดูแล

๒. การจัดการทุกชนิดในองค์กร

๓. ผู้จัดการนั้นจะต้องบริหารทุกระดับชั้น

๔. ผู้จัดการทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน พยายามสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้สูงกวามาตรฐาน

๕. การจัดการนั้นเกี่ยวข้องกับผลผลิต ทำให้ได้ผลผลิตขึ้นมาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารโดยทั่วไป คือ กระบวนการทำงานรวมกันกับผู้อื่นหรือโดยผู้อื่น เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การทำให้งานต่างๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ^{๑๔} หรือการกระทำหรือกระบวนการทุกอย่างที่ต้องการทำในนโยบายและวิธีการมีประสิทธิภาพ กระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงานและการควบคุม เพื่อใช้กิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคนและทรัพยากร^{๑๕} ซึ่งการบริหารเป็นศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารยอมจะให้ความรู้ที่เชื่อถือได้กับผู้บริหารว่าต้องทำอะไรภายในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และช่วยให้พวกเขาคาดคะเนถึงผลลัพธ์ของการกระทำของพวกเขา^{๑๖}

ดังนั้น การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร มาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้มองเห็นลักษณะของการบริหารได้ดังนี้ การบริหารยอมมีวัตถุประสงค์ การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นสำคัญ การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน การบริหารมีลักษณะการดำเนินการที่เป็นกระบวนการ การบริหารเป็นการดำเนินงานรวมกันของกลุ่มคน การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลและของกลุ่มคน และการบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เงิน วัสดุ สิ่งของ และวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน หรือการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ^{๑๗}

^{๑๔} ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: คอมแพคทพริ้นท์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑-๑๒.

^{๑๕} ประดิษฐ์ บอดิฉิน, “กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่มภาคเหนือ”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐.

^{๑๖} สมยศ นาวิการ, **การพัฒนาองค์กร และแรงจูงใจ**, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘.

^{๑๗} สุธี สุทธิสมบูรณ์ และ สมาน รังสิโยภักดิ์, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

การบริหาร หมายถึงภาระหน้าที่ของบุคคลใด ๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นคน วัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่ม หรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๘}

กระบวนการทำงานกับคน และโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง^{๑๙}

กระบวนการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิกในองค์การรูปร่าง เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของสถาบันสำเร็จผล^{๒๐}

การที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสม

ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๑}

กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญคือ การจัดองค์การ การวางแผน การติดตาม และการควบคุม^{๒๒}

ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๒๓}

การบริหาร หมายถึงกระบวนการทางสังคม ซึ่งพิจารณาได้เป็น ๓ ทาง คือ

๑. ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายบังคับบัญชา

๒. ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาทความรับผิดชอบและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๓. ทางปฏิบัติการ เป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลตอบบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ หรือรวมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน^{๒๔}

^{๑๘} ประยูรธ เจริญสวัสดิ์, **การบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^{๑๙} เสนาะ ดิยาว, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๓-๕.

^{๒๐} กิตติมา ปรีดีดิถ, **ทฤษฎีบริหารองค์กร**, (กรุงเทพมหานคร: ธนะการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๔.

^{๒๑} สมคิด บางโม, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑.

^{๒๒} วิโรจน์ สารรัตน์, **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๒๓} สัมพันธ์ ภูโพบูลย์, **องค์กรและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: พัทธอักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๒๔} วชิร บุณสิงห์, **การบริหารหลักสูตร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ คือมีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) ซึ่งเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมแล้ว การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)^{๒๕}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิกในองค์การรูปร่าง เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของสถาบันสำเร็จผล^{๒๖} หรือหมายถึงภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด^{๒๗} ซึ่งก็คือกระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบด้วย^{๒๘} การบริหารนั้นยังหมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึง ความสามารถ ความถนัด ความต้องการ และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๒๙} อันเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปนำทั้งศาสตร์และศิลป์ มาใช้ในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยการบริหารอย่างเหมาะสมและใช้กระบวนการบริหารอย่างมีระบบ^{๓๐}

สรุปการบริหารนั้น หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยปัจจัยหลักคือ เงิน บุคคล วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

^{๒๕} จันทราณี สงวนนาม, เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, (ม.ป.ท., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๒๖} ชาญชัย อาจิณสมจาร, ศัพท์การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑.

^{๒๗} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

^{๒๘} ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เณลิมจิระรัตน์, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

^{๒๙} พยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๓๐} ศจี อนันตนพคุณ, กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ, (สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิค, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร เป็นเรื่องของการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอน การทำงานที่มีการวางแผนก่อนลงมือทำจะทำให้งานนั้นไม่เกิดความผิดพลาด การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์การ เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด (one best way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหา ผู้บริหารต้องศึกษาการบริหารโดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (case study) จำนวนมาก และวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ^{๓๑} การบริหารต้องใช้ความรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในการบริหารงานต้องอาศัยบุคคล (Man) เงินทุน (Money) อุปกรณ์ต่าง ๆ (Material) และการจัดการ (Management) และควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ^{๓๒} มีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลป์^{๓๓}

ส่วนการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การ ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การ องค์การใดที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงาน ที่ดีวิธีหนึ่ง^{๓๔} กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โพสด์คอรบ (POSDCoRB) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่บางกระบวนการบริหารประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวม

^{๓๑} สมยศ นาวิการ, การบริหารตามสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

^{๓๒} วีระ อ่าพันสุข, พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: เอร่าวัฒนาพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๑๐.

^{๓๓} เด่น ชะเนติยง, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๓๔} สุพิน เกษาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

เรียกว่า พอคค์ (POCCC)^{๓๕} สอดคล้องกับแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่า POCCC ไว้ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่ โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

๓. การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงาน และช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จ

๕. การควบคุม (Controlling) การติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์^{๓๖}

การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล และยังเสนอว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจ ส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทางธุรกิจ หรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๓๗} ส่วนองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อการจัดการมีดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่าผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหาไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหารการดำเนินงานต่าง ๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 6Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ 6Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามา ซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ

^{๓๕} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร: โพรเพล, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

^{๓๖} คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

^{๓๗} ทองหล่อ เดชไทย, แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้น จะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ขององค์กรต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างคือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัด การใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์กรจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น^{๓๘}

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารนั้น จะครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหาร อันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหาร จะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหาร มีความประสานระหว่างกัน และ ประสิทธิภาพ

^{๓๘} เสนาะ ตีเยว้, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๒.

ประสิทธิผลในการบริหารงาน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้จะครอบคลุมไปถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารเชิงกลยุทธ์

๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และจุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนวเดิม ซึ่งเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่น ๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า การยึดมั่นในตัวตน (อัตตา) ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในสังคม ทำให้คนเราคิดถึงตัวเองมากกว่าสังคม ส่วนการละตัวตนจะทำให้คนเรามีความสำนึกต่อสังคมได้มากขึ้น การละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคมเสียใหม่ แต่การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคมย่อมติดขัดที่ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตน เนื่องจากตนมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงได้เสนอหลักการบริหารทางพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารที่มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล^{๓๙} ดังนี้

๑) ในการบัญญัติพระวินัย มีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์ หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมด หาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติ อย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยไม่ จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทินและกิเลสต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ดังข้อความว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มผู้เกียติ ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑”^{๔๐}

๒) ในด้านการบริหารพระวินัย ในสมัย เมื่อยังมีพระสาวกไม่มากนัก พระพุทธองค์ทรงบริหารพระศาสนาด้วยพระองค์เองโดยมีพระสาวกที่สำคัญ เช่น พระสารีบุตรและพระมหาโมคคัลลานะช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มขึ้น และมีผู้ขอเข้าอุปสมบทในพุทธศาสนามากขึ้น ก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกให้อุปสมบทแก่ผู้เข้ามาขอบวชได้ โดยให้ผู้ขอบวชเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ครั้นต่อมาเมื่อภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพุทธศาสนา เช่น การให้บรรพชาอุปสมบท การกรานกฐิน การกำหนดเขตสีมา การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับมอบให้สงฆ์เป็นผู้บริหารงานพระศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั่นเอง ส่วนการบริหารคณะสงฆ์ในรูปองค์กร เช่น มหาเถรสมาคมนั้นไม่บัญญัติในพระวินัยแต่ก็ได้ขัดพระวินัย เป็นต้น

๓) ด้านอธิกรณ์ของสงฆ์ สถาบัน ตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการทางอาณาจักร มีกฎหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของ

^{๓๙} ปรีชา ช่างขวัญยืน, *ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔๒-๔๓.

^{๔๐} ดูรายละเอียดใน, *อง.ทก.(ไทย) ๒๐/๔๓๖/๑๑๐*.

บุคคลในสังคม ป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำ หรือความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความสุขของสังคม ฝ่ายอาณาจักรมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง ส่วนฝ่ายพุทธจักรมีวินัยเป็นหลัก ทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักรมีกระบวนการพิจารณาดีหรืออิทธิ และวิธีลงโทษตามโทษานุโทษ แต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษของกฎหมายบ้านเมืองมีข้อแตกต่างกันมาก ความผิดที่ร้ายแรงบางอย่างของบรรพชิต เช่น ความผิดทางเพศ สำหรับฝ่ายอาณาจักรอาจไม่ถือว่าผิด เป็นต้น

สำหรับทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารนั้นมีรูปแบบของทฤษฎีแตกต่างกันไป บางท่านเสนอภารกิจสำคัญในการบริหารไว้ ๗ ประการ คือ^{๔๑}

๑) การวางแผน หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒) การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓) การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าวรวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔) การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการ หลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

๕) การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖) การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานอื่น จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๗) การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงบประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

ส่วนหลักการทำงานของ เฟรเดริก ดับเบิลยู. เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

^{๔๑} ติน ปรัชญพฤทธิ, หลักการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๔-๒๖.

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงาน แต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธี ด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

จากหลักการดังกล่าว พบว่าวิธีการต่างๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆ^{๔๒}

หลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้^{๔๓}

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เฮนรี ฟาร์โย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับ การมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวเปเบอร์ และ เฮนรี ฟาโยล ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวนเปเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเห็นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

^{๔๒} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๔๘.

^{๔๓} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ, ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโยล กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดของลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการองค์การ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกๆระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรม ของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้วัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีค่าจำเป็นต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดความสามารถของผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง การเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Power) การใช้กฎบังคับ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลาย ๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัสและแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะ และปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ ถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

๑๔. ความสามัคคี (Esprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับขั้น

ภายในองค์กร และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภคน และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนา ความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง

กระบวนการการบริหารควรประกอบด้วยลักษณะ ๑๐ ประการ คือ^{๔๔}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objective) การพัฒนาวิธีการ (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

๔. การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจแยกแยะ และวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

๖. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

๗. การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการประสานงาน คือ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นเรื่องของ “จิตใจ”

๘. การสื่อสารข้อความ (Communicating) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจ เพื่อที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

๙. การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงาน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) แจ้งให้ประชาชนทราบ ซึ่งโดยทั่วไปการรายงานจะหมายถึงวิธีการของสถาบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

^{๔๔} พงษ์ศักดิ์ ปัญญาพรผล, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

๑๐. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน

กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย ๔ ประการ คือ^{๔๕}

๑. การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น

๒. การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน

๓. การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๔. การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง

การบริหารนั้นเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ โดยใช้หลักทฤษฎี “POSDC” ดังนี้ คือ^{๔๖}

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำ และการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

ทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาและได้ทำการประสมประสานกัน โดยมีแนวคิดด้านการบริหาร

^{๔๕} วิโรจน์ สารรัตนะ, *การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๔๖} พระธรรมโกศาจารย์ ศ. (ประยูร ฐมจีตโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

แนวคิดของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ คือ^{๔๗}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆ ไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหา การกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหา กำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co-Ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงาน ทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต

ดังนั้นทฤษฎีการบริหารจัดการมีนักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้ดังนี้

๑. ทฤษฎีการบริหารระบบราชการ (Bureaucratic Management) ทฤษฎีนี้บางท่านก็เรียกว่า ทฤษฎีองค์การแบบราชการ เป็นทฤษฎีที่ Max Weber นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์ ชาวเยอรมันผู้คิดค้นขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยที่เขามีความเชื่อว่าบุคคลทั้งหลายมีทั้งข้อเท็จจริงและขยัน การที่ผู้บริหารจะให้กลุ่มบุคคลร่วมมือปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์หรือหน่วยงานแบบ “ระบบราชการ” จะต้องมีการจัดองค์การมีการลดหลั่นในสายบังคับบัญชา มีกฎเกณฑ์ กำหนดการปฏิบัติงาน มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ ตัวบุคคล ผู้ดำรงตำแหน่ง และมีการเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงาน โดยหลักคุณวุฒิและยึดความสามารถเป็นสำคัญ แนวคิดของ Max Weber จึงก่อให้เกิดทฤษฎีองค์การแบบราชการ หรือการบริหารแบบระบบราชการขึ้น ทฤษฎีประกอบด้วยหลัก ๖ ประการ คือ

- ๑) หลักกฎหมายและเหตุผล
- ๒) หลักสายการบังคับบัญชา
- ๓) หลักระบบคุณธรรม
- ๔) หลักการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างมีแบบแผน

^{๔๗} ชีระรัตน์ กิจจารักษ์, เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

๕) หลักการฝึกอบรมและพัฒนา

๖) หลักการไม่ยึดหลักตัวบุคคล

๒. ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) การบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการบริหารงานที่มีระบบ มีเหตุผล มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานไว้อย่างแน่นอน เลือกวิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน และกำหนดเครื่องมือควบคุมในการทำงานไว้อย่างเหมาะสม Taylor (๑๙๑๑) มีความเชื่อว่าคนแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถปรับปรุงเพิ่มผลผลิตได้โดยผู้บริหารจะต้องจัดแบ่งงานกำหนดหน้าที่ของแต่ละคน และสังเกตการณ์ปฏิบัติการอย่างมีระบบเพื่อหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว สำหรับใช้ในการเพิ่มผลผลิต โดยใช้เวลาน้อยแต่ได้ผลมากที่สุด วิธีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ หลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดของ Taylor ฯลฯ

ดังนั้น ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารนั้นประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณที่ผู้บริหารทุก ๆ องค์การจะต้องมี เพื่อให้การทำงานนั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน

๒.๓ หลักธรรมสำหรับการบริหาร

การบริหารจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งนั้นก็ขึ้นอยู่กับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารองค์การ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด ดังนั้น นักบริหารแบบธรรมาธิปไตยควรยึดหลักธรรมในการบริหารที่เรียกว่า พละ ๔ ประการ^{๔๘} คือ

- ๑) ปัญญาพละ กำลังความรู้หรือความฉลาด
- ๒) วิริยพละ กำลังแห่งความเพียร
- ๓) อนวัชพละ กำลังการงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต
- ๔) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์

พละหรือกำลังแห่งคุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ ช่วยทำให้นักบริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นักบริหารจะสามารถวางแผน จัดองค์การ แต่งตั้งบุคลากร อำนาจการ และควบคุมได้ดีต้องมีความฉลาด ขยัน สุจริต และมนุษยสัมพันธ์ ยิ่งเขามีคุณธรรมทั้ง ๔ ข้อนี้เพิ่มมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น ตรงกันข้ามถ้าใครคนใดขาดคุณธรรมทั้ง ๔ ประการ แม้เพียงบางข้อเขาก็เป็นนักบริหารที่ดีไม่ได้ ส่วนคุณธรรมที่นักบริหารพึงมี คือ อปทานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วัชชี หรือ วัชชีอปรทานิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง^{๔๙}

^{๔๘} ดุราละเยียดโน, อง.นวก. (ไทย) ๒๓/๕/๗๙๒.

^{๔๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๑-๒๑๒.

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดาภคฺสตรีกุลกุมารทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือลดคร่าชื่นใจ

๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกันอันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก อปรินิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตาม หลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแยงให้แตกสามัคคี

นักบริหารทุกประเภทตั้งแต่ระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับองค์การ หน่วยงาน ครอบครัว ตลอดจนจนถึงตนเอง ควรมิวินัยและควรก่อให้เกิดวินัยในหมู่คณะที่ตนรับผิดชอบ ในฐานะผู้นำด้วย ในทางพระพุทธศาสนาวินัยสำหรับฆราวาสก็คือ ศีล ๕ ซึ่งการที่จะรักษาศีลให้ได้ผลดี ควรจะต้องมีเบญจธรรมประกอบด้วย ผู้บริหารที่ดีควรจะต้องมีวินัยดังกล่าว เพื่อที่จะนำหมู่คณะไปสู่การพัฒนาในระยะยาว ในการปฏิบัตินักบริหารนอกจากจะต้องรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์แล้วจะต้องมีธรรมอื่น ๆ ประกอบอีก เช่น ความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงความเที่ยงตรง ไม่ผิดหรือบิดเบือนไปจากความจริง นักบริหารจะต้องประพฤติปฏิบัติให้ตรงตามนิยมของสังคมอยู่เสมอ โดยไม่มีอคติเข้ามาประกอบการตัดสินใจเป็นอันขาด ซึ่งอคตินั้นได้แก่ความลำเอียงมี ๔ ประการ^{๕๐} คือ

๑) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก

๒) โมหาคติ ลำเอียงเพราะซัง

๓) โทสาคติ ลำเอียงเพราะชลา

๔) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว

นอกจากนี้ นักบริหารจะต้องมีธรรมประจำใจอีกประการหนึ่ง คือ ขันติ ความอดทน นักบริหารจะต้องมีความอดทนต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ๓ ประการ คือ

๑) อดทนต่อความลำบาก

๒) อดทนต่อความตรากตรำ

^{๕๐} นิตย สัมมาพันธ์, การบริหารเชิงพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๔๔-๕๓.

๓) อุดหนุนต่อความเจ็บใจ

ธรรมข้อนี้ทำให้เกิดความงามทางจรรยา ทำให้ไม่มีพฤติกรรมอันทุจริตทั้งหลาย ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพราะสามารถอุดหนุนต่อ โลภะ โทสะ โมหะ ได้เป็นอย่างดี^{๕๑} พระพุทธศาสนาได้กำหนดหลักคุณธรรมของการบริหารไว้ในปธานสูตร เรียกว่า “สัมมปธาน”^{๕๒} คือ ความเพียรที่ถูกต้องที่ควรตั้งไว้ในเบื้องต้นในกิจการทั้งปวง ๔ หลักใหญ่ คือ

๑) สังวรปธาน : หลักการป้องกัน คือ การสำรวม ระมัดระวัง ปิดกั้น ขวางกั้น กีดกัน ปิดป้อง ห้ามไม่ให้ความชั่ว ความเสื่อมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น

๒) ปหานปธาน : หลักการปราบปราม คือ การลด ละ เลิก กำจัด ฆ่าให้ตาย ประหาร ทำให้หมดไป หลีกไปให้พ้นซึ่งปัญหา ความชั่ว ความเสื่อมที่ล่วงละเมิดเกิดขึ้นแล้ว

๓) ภาวนาปธาน : หลักการพัฒนา คือ การทำให้มี ทำให้เกิด ความดีที่เคยไม่มี ทำให้มีความดีที่เคยไม่มี ให้เป็น ความดีที่เคยไม่มีเกิด ทำให้เกิด

๔) อนุรักษนาปธาน : หลักการอนุรักษ์ คือ การตามดูแลรักษา การทำนุบำรุง การส่งเสริม และสนับสนุน ซึ่งความดี สิ่งที่ดี ที่เกิด ที่มี ที่เป็นแล้ว ให้เจริญรุ่งเรือง เติบโตก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

คุณธรรมการบริหารนี้ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องสมดุลกัน จะยิ่งหรือหย่อนกว่ากันไม่ได้ เพราะหากการบริหารเชิงรับมากประเทศชาติย่อมไม่เจริญรุ่งเรือง ไม่ก้าวหน้า ล้าหลัง และหากเชิงรุกมาก ประเทศชาติย่อมวุ่นวายเดือดร้อน สิ้นเปลืองไปกับการผลิตและการบริโภคที่ไร้ขอบเขตและประมาทหวั่นเมา เปรียบเทียบให้เห็นชัดก็คือ ประเทศพม่ากับประเทศไทยนั่นเอง^{๕๓}

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักธรรมของผู้บริหารที่จะทำให้การบริหารองค์การนั้น ๆ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดี ควรมีอยู่ด้วยกันให้ครบทั้ง ๓ ด้าน คือ หลักธรรมในการดำรงตน เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหาร เช่น สุจริต ๓ พรหมวิหาร ๔ สัมปยุตธรรม ๗ นาถกรณธรรม ๑๐ เป็นต้น หลักธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นคุณธรรมเพื่อความดีงามแห่งสังคม และช่วยส่งเสริมชีวิตที่ดีร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับเพื่อนร่วมงาน เช่น ธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ ธรรมมีอุปการะมาก ๒ ขรवासธรรม ๔ สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ มิตรแท้ ๔ ทิศ ๖ เป็นต้น และหลักธรรมในการปฏิบัติงาน จะเป็นคุณธรรมที่มีประโยชน์ต่อการทำงาน การปกครองโดยช่วยจัดและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน เช่น อธิปไตย ๓ สังคหวัตถุ ๔ อคติ ๔ พรหมวิหาร ๔ พลละ ๔ อปริหาญธรรม ๗ ราชธรรม ๑๐ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องมีความอดทนทั้งสภาวะการณ์ต่าง ๆ คือ อุดหนุนต่อความลำบาก อุดหนุนต่อความตรากตรำ และอดทนต่อความเจ็บใจ หากผู้บริหารคนใดสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวได้ ถือว่าเป็นผู้บริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพคนหนึ่งจากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

^{๕๑} ดุราละเยียดโน, ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๓๖/๑๖๙.

^{๕๒} ดุราละเยียดโน, อง.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๖๙/๙๖.

^{๕๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๘-๑๕๕.

๒.๔ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

๒.๔.๑ หลักการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

หน่วยงาน อ.ป.ต. เป็นชื่อย่อมาจากหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นความริเริ่มของคณะสงฆ์ซึ่งมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินธโร มหาเถร ป.ธ. ๙) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง ได้ก่อตั้งขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๕ ประการ^{๕๔} คือ

๑. เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ

๒. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน เช่น

- ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นหรือไปขายแรงงานที่อื่น

- ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับภูมิปัญญาของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

- ช่วยกันพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายที่เราเรียกกันว่าสัมมาชีพ ทั้งนี้เพื่อที่จะหารายได้มาพัฒนาครอบครัว หมู่บ้าน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่โดยไม่เลิกละงานหนักเอาเบาสู้ยึดคิดว่า คนขยันย่อมหาทรัพย์ได้

๓. เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า กล่าวคือ ใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองให้มาแสดงออกที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เข้าทำนองที่ว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จะนำชาติให้เจริญ

๔. เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่น ๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่า ถึงคราวมีทุกข์ ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท

๕. เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการจำเป็นต้องรับทราบอย่างทันทั่วที่ตรงไปตรงมายุคนี้เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้เราเข้าใจสถานการณ์ของบ้านเมืองไม่ถูกต้องและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง

เพื่อให้วัตถุประสงค์หลักทั้ง ๕ ประการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอย่างแท้จริงหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำเป็นต้องปรับ

^{๕๔} คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=\[๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑\]](https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=[๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑]).

บทบาทของหน่วยให้มีความคล่องตัว โดยการจัดตั้งองค์กรในรูปของคณะกรรมการตามระเบียบว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พุทธศักราช ๒๕๔๖

หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบลซึ่งปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๖ มีจำนวน ๕,๔๐๑ หน่วย ทั่วประเทศ บางหน่วยไม่สามารถจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้เนื่องจากขาดปัจจัยหลายประการ เช่น บุคลากรและอุปกรณ์ที่จะมา สนับสนุนในการดำเนินงาน จึงเห็นควรประสานกับองค์กรและหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ในองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีเครือข่ายโยงใยทั่วประเทศ ช่วยวางแผนในการทำงานให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาด้านการศาสนา^{๕๕} ดังนี้

๑. ประชาชนต้องได้รับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข โดยมีการเผยแผ่หลักธรรมไปสู่ประชาชนในรูปแบบที่หลากหลายกว้างขวางและต่อเนื่อง

๒. การศึกษาของคณะสงฆ์ต้องยกระดับให้มีคุณภาพสูงขึ้นรวมทั้งขยายผลออกไปให้กว้างขวางทั่วถึงทุกวัด

๓. ศาสนสถานสำหรับพระพุทธศาสนา คือ วัดต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นแกนนำในการเผยแผ่หลักธรรมและให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน สามารถสงเคราะห์แก่อุปการะชุมชนในทุก ๆ ด้านที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและพระธรรมวินัย

๔. ระดมสรรพกำลังจากศาสนิกชนและองค์กรทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ให้มีส่วนร่วมทำนุบำรุงอุปถัมภ์ในกิจการพระพุทธศาสนาซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนทุกคนรวมทั้งการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างองค์กรทางพระพุทธศาสนาด้วยกันและองค์กรอื่น ๆ เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพที่ยั่งยืน

๕. เร่งรัดพัฒนาการด้านบริหารงานพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาและเพื่อให้บุคลากรทางพระพุทธศาสนาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๔๖ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ (ตรี) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคม ได้วางระเบียบเพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติภารกิจดังต่อไปนี้^{๕๖}

^{๕๕} คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๔๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=\[๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑\]](https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=[๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑]).

^{๕๖} หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, คู่มือการปฏิบัติงาน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://pck.onab.go.th/download/workobt.doc> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๔๖”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็น
ต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการ
ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘

ให้บรรดาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งได้ตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่า
ด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้คงเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำ
ตำบลตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๔ ในระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล” หมายถึง หน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบลแห่งราชอาณาจักรซึ่งมีวัดตั้งอยู่

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสร้างสิ่งที่เป็น
คุณประโยชน์แก่ประชาชนตามหัวข้ออบรม ดังนี้ ๑) ศีลธรรมและวัฒนธรรม ๒) สุขภาพและอนามัย
๓) สัมมาชีพ ๔) สันติสุข ๕) ศึกษาสงเคราะห์ ๖) สาธารณสงเคราะห์ ๗) กตัญญูกตเวทิตาธรรม
๘) สามัคคีธรรม

คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หรือเรียกว่า “คณะกรรมการ อ.ป.ต.”
มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑) จัดการอบรมประชาชนตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถร
สมาคมนี้และตามแนวการอบรมซึ่งคณะกรรมการการอบรมประชาชนกลางจะได้กำหนดขึ้นโดยความ
เห็นชอบของมหาเถรสมาคม

๒) ปฏิบัติการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนในตำบลนั้นตามกำลังและความสามารถ

๓) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน และฝ่ายธุรการอื่น ๆ กำหนดวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
ฝ่ายธุรการและเป็นการสมควรจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นเพื่อมอบหมายให้พิจารณาหรือ
ดำเนินการใด ๆ ก็ได้

๔) จัดการดูแล และรักษาทรัพย์สินของหน่วยอบรมให้เป็นไปด้วยดี

๕) เสนอความเห็น หรือข้อขัดข้องต่อคณะกรรมการอำนวยการอบรมและปฏิบัติการตาม
คำแนะนำชี้แจงของคณะกรรมการอำนวยการหรือผู้อำนวยการอบรมแล้วแต่กรณี

๖) ติดต่อประสานงาน และขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง เพื่อให้การอบรม
ประชาชนดำเนินไปโดยสะดวกและเรียบร้อย

๗) เสนอรายการกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วในรอบปีต่อคณะกรรมการอำนวยการและ
ผู้อำนวยการอบรมตามลำดับ จนถึงคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนกลาง

ในอำเภอหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการ อ.ป.อ. มีความประสงค์ขอตั้งหน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลใด ณ วัดใด ให้รายงานเสนอขอรับอนุมัติจากคณะกรรมการ อ.ป.จ. เมื่อได้รับอนุมัติให้
แต่งตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนั้นและเปิดดำเนินการอบรมครั้งแรกและให้หน่วยอบรมนั้น
รายงานโดยลำดับจนถึงคณะกรรมการ อ.ป.จ.

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลใด มีอาณาเขตกว้างหรือมีประชาชนเป็นจำนวนมาก เพื่อสะดวกแก่ประชาชน จะจัดให้มีการอบรมเพิ่มขึ้น ณ วัดใดวัดหนึ่ง หรือสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งในเขตตำบลนั้นตามที่คณะกรรมการ อ.ป.ต. เห็นสมควรก็ได้ ถ้าตำบลใดที่ไม่มีวัดตั้งอยู่เมื่อกำหนด ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการบริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล ในเขตตำบลนั้นร้องขอต่อหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลใด ในคณะกรรมการ อ.ป.ต. จะจัดให้มีการอบรมเพิ่มขึ้น ณ ตำบลนั้นก็ได้

๒.๔.๓ วิธีการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาท ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนไปสู่ประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อให้ประชาชนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

ตามกาลเทศะ และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเหมาะสม กับเพศวัยของแต่ละคน นั้น จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้^{๕๗}

๑. สนับสนุนให้พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้รับการรับรองจากทางราชการและคณะสงฆ์ จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนอย่างทั่วถึง

๒. จัดทำแผนการเผยแผ่หลักธรรม ให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสร้างเครือข่ายการดำเนินงานเผยแผ่หลักธรรมให้ครอบคลุมกลุ่มคนทุกระดับ

๓. ส่งเสริมให้สถาบันทางพระพุทธศาสนา และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐและเอกชนมีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมแก่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครูอาจารย์ ข้าราชการ และประชาชนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔. ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมการฝึกสมาธิแก่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๕. สนับสนุนให้นักวิชาการ องค์กร สถาบันต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาจัดทำคู่มือและสื่อเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมออกเผยแผ่แก่ประชาชน

๖. จัดดำเนินการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชน เพื่อสร้างคุณธรรม และจริยธรรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับเพศและวัยของกลุ่มคนทุกระดับ

๗. ส่งเสริมให้มีการประกอบศาสนพิธีให้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๒.๔.๔ การพัฒนาศาสนสถานให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการเผยแผ่หลักธรรม

^{๕๗} หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, คู่มือการปฏิบัติงาน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://pck.onab.go.th/download/workobt.doc> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

การพัฒนาวัดและศาสนสถานให้เหมาะสม กับเป็นสถานที่เผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามสนภาวะของสังคม และให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดและศาสนสถานให้สะอาดร่มรื่น มีเสนาสนะที่สวยงามและทันสมัย มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้^{๕๘}

๑. พัฒนาและปรับปรุงวัดและศาสนสถาน ให้มีความสะอาดร่มรื่น ถาวรและมั่นคงเหมาะสมกับเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบศาสนกิจ และการจัดกิจกรรมของท้องถิ่น ตลอดจนเป็นที่พักผ่อนจิตใจ และเป็นอุทยานทางการศึกษา

๒. สนับสนุนและส่งเสริมให้วัดและศาสนสถานเป็นศูนย์กลางชุมชนในท้องถิ่น และสนับสนุนให้ทางราชการใช้ศาสนสถานเป็นศูนย์กลางประชุมอบรมของท้องถิ่น

๓. สนับสนุนให้วัดและศาสนสถานทำหน้าที่เก็บกักสงเคราะห์ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ

๔. ให้การศึกษาและอบรมแก่พระสงฆ์และผู้นำทางศาสนาให้มีความรู้ในการบริหารจัดการวัดและศาสนสถานตามหลักการบริหารสมัยใหม่

๒.๔.๕ การระดมสรรพกำลังทำนุบำรุงอุปถัมภ์พระศาสนา

โดยการเร่งรัดให้พุทธศาสนิกชน และองค์การทางศาสนาทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมทำนุบำรุงอุปถัมภ์และพัฒนากิจการพระศาสนา โดยระดมสรรพกำลังตามกำลังตามความสามารถและความสนใจในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน และโรงเรียนเพื่อความสามัคคี และความมั่นคงภายในชุมชน

๑) ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนและองค์การอื่น ๆ ในชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนทำหน้าที่ให้การทำนุบำรุงอุปถัมภ์และพัฒนาศาสนสถาน

๒) สนับสนุนให้มีการระดมทุนและจัดตั้งกองทุนเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา

๓) ส่งเสริมและประสานงาน ให้มวลสมาชิกในองค์กรทุกระดับได้รู้จักและแลกเปลี่ยนทัศนคติซึ่งกันและกัน ตลอดจนได้ร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

การดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้จะต้องมีการพัฒนาการบริหารงานด้านพระศาสนาให้มีประสิทธิภาพด้วย การเร่งรัดพัฒนาการบริหารงานด้านพระศาสนา ทุกระดับ สนับสนุนการบริหารการปกครองคณะสงฆ์และพัฒนาระบบสารสนเทศระบบการติดตามประเมินผลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๖ การนำภูมิปัญญาไทยมาปรับใช้ในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับหน่วย อ.ป.ต.

แม้การพัฒนาที่ผ่านมาบางเรื่องอาจจะผิดพลาดก่อผลเสียในตำบลให้หมู่บ้านทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากร มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกิดช่องว่างทางสังคม ทำให้สถาบันครอบครัวและสถาบันชุมชนอ่อนแอลงจนเกิดปัญหาด้านสังคม การแย่งชิงทรัพยากรและวิกฤตการณ์การพัฒนาหมู่บ้าน หลายหมู่บ้านได้เรียนรู้แผนใหม่ เพื่อลดความรุนแรงของ ผลกระทบจากการพัฒนาที่ผิดพลาด

^{๕๘} หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, คู่มือการปฏิบัติงาน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://pck.onab.go.th/download/workobt.doc> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

หันมาสร้างสรรค์รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และสังคมของชุมชนโดยอาศัยองค์ประกอบคือมรดกทางภูมิปัญญาหรือความรู้ในชีวิตที่มีอยู่เดิมในชุมชนของท้องถิ่นนั้น ๆ เข้าร่วมกับแผนพัฒนาการสมัยใหม่เป็นกระบวนการถ่ายทอดทางภูมิปัญญา ประสานกับการเรียนรู้จากการปรับตัวของชาวบ้านโดยกระแสภูมิปัญญานี้ และเล็งเห็นว่าการพัฒนาที่ผ่านมาเราให้ความสำคัญ กับความรู้ภูมิปัญญาไทยน้อยกว่าความรู้ทางวิชาการแบบสากลของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ปัจจุบันบทบาทของภูมิปัญญาไทย ในการพัฒนาสังคมเริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้นจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน การศึกษาค้นคว้าและนำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ มีมากขึ้น มูลเหตุที่ภูมิปัญญาไทยมีบทบาทในหลาย ๆ หน่วยงานและในการพัฒนาหลาย ๆ ด้าน เพราะภูมิปัญญาไทยมีความหลากหลายในวิถีชีวิตของคนในสังคมภูมิปัญญาไทยจึงเกี่ยวข้องกับสังคมโดยมี “คน” เป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์กับคนในสังคม สิ่งแวดล้อมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้คนในสังคมเป็นผู้ทรงภูมิปัญญา เป็นผู้เรียนรู้ สืบทอด พัฒนา ถ่ายทอด และนำความรู้ภูมิปัญญามาพัฒนาวิถีชีวิตของคนในสังคม องค์ความรู้ที่คนในสังคมไทยยอมรับถือเป็นมรดกที่สืบทอดมาคู่กับประเทศไทยทั้งหมดนี้เรียกว่า “ภูมิปัญญาไทย”^{๕๙}

๒.๔.๗ ภูมิปัญญาไทยที่ควรส่งเสริม

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึงความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิมซึ่งคนคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิตการแก้ไขโรคและแมลง และการรู้จักนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับการเกษตรกรรม เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึงการรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึงความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึงความสามารถ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์พัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

^{๕๙} หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, คู่มือการปฏิบัติงาน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://pck.onab.go.th/download/workobt.doc> [๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริหารกองทุน และธุรกิจชุมชนทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึงความสามารถในการผลิตผลงาน ด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาการจัดการ หมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินการต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่น ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์การ ของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ที่ดีหมายถึงกระบวนการเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึงความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษาตลอด ทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึงความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาตามความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อชุมชนบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีการถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา เช่น การบวชป่า ประเพณีบุญ ประทายข้าว ของชาวอีสาน เป็นต้น

๒.๕ บริบทพื้นที่ในการทำวิจัย

อำเภอวังน้อย มีการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ๑๐ ตำบล ได้แก่ ๑. ตำบลลำตาเสา ๒. ตำบลบ่อตาโล่ ๓. ตำบลวังน้อย ๔. ตำบลลำไทร ๕. ตำบลสนับทึบ ๖. ตำบลพยอม ๗. ตำบลหันตะเภา ๘. ตำบลวังจุฬา ๙. ตำบลข้าวงาม ๑๐. ตำบลชะแมบ

“การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยแบ่งออกเป็น ๘ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านความสามัคคี ได้แก่ ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายทางความคิด

๒) ด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ ให้ความรู้ ดูแลสุขภาพ ปราศจากโรค ร่วมกับสถานีนอนามัย ประจำตำบล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตรวจสุขภาพพระภิกษุสามเณร ศิษย์ วัด อบรมและร่วมทำกิจกรรมการจัดทำสมุนไพร รับการบำบัดรักษาด้วยยาสมุนไพร

๓) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม หมายถึง มรดกแห่งสังคมที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น และได้รับการถ่ายทอดกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นผลผลิตที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทั้งด้านวัตถุและที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น อุดมการณ์ ค่านิยม ประเพณี ศีลธรรม กฎหมายและศาสนา เป็นต้น

๔) ด้านส่งเสริมอาชีพ หมายถึง การประเมินศักยภาพของบุคคล กำหนดเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม วางแผน และฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาและความก้าวหน้าในงาน

๕) ด้านสันติสุข หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ดีนี้ต้องเกิดจากความรัก ความเข้าใจ ความเห็นใจ ความยุติธรรม นี่เป็นภาพในอุดมคติ

๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาที่ให้กับสังคมเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชน โดยผ่านสถาบันการศึกษา หรือให้แก่แก่นักเรียนผู้กำลังศึกษาอยู่

๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การจัดสร้างเพื่อประโยชน์อันก่อให้เกิดผลต่อสาธารณะ เช่น การสร้างโรงพยาบาล การสร้างอาคารเรียน เป็นต้น

๘) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม หมายถึง ผู้รู้คุณที่คนอื่นกระทำแล้วและทำตอบแทนบุคคลที่มีคุณและสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เรา เช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ คณะสงฆ์ อำเภอสว่างน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้ศึกษาได้ค้นคว้างานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ทวิ สุทธารมณลักษณ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดและนโยบายในการพัฒนาชุมชนของสถาบันสงฆ์นั้น พบว่า ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาส มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สถาบันควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านจิตใจและด้านวัตถุ ทางมหาเถรสมาคมก็ได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้คณะสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาอย่างจริงจัง ได้กำหนดเป็นโครงการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้คณะสงฆ์ปฏิบัติ ฝ่ายรัฐบาลก็สนับสนุนทางด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ส่วนความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมของโครงการกับแนวคิดนโยบายนั้น ยังไม่มีความสอดคล้อง เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการเทศนาอบรมสั่งสอน สำหรับปัญหาของการดำเนินงาน พบว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ระยะเวลาที่ได้รับเงินอุดหนุนไม่เหมาะสม นอกจากนั้นคณะกรรมการฝ่ายฆราวาสส่วนใหญ่ไม่เข้าใจนโยบายของโครงการ^{๖๐}

กองแผนงาน กรมการศาสนา ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” จากการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารของเจ้าอาวาสวัดทุกรูป มีกระบวนการแบบธรรมาธิปไตย กล่าวคือ การบริหารที่ทุกคนมีส่วนร่วมรับฟังข้อคิดเห็นในลักษณะการปรึกษาหารือ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน แบ่งเป็น ๒ ปัจจัย คือ ๑. ปัจจัยหลัก หรือปัจจัย

^{๖๐} ทวิ สุทธารมณลักษณ์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖).

โดยตรง ประกอบด้วย ความสามารถพิเศษหรือมี คุณลักษณะเฉพาะพิเศษของเจ้าอาวาส บุคลิกภาพ ภาวะผู้นำ เช่นความมีมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ระยะเวลาในการบวช ระดับการศึกษา และ กระบวนการบริหารในการทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ๒. ปัจจัยเสริม หรือปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุน ได้แก่ สภาพแวดล้อม ท่าเลที่ตั้ง บรรยากาศในวัด และการที่วัดมีลักษณะพิเศษเฉพาะเช่น เป็น โบราณสถาน มีโบราณวัตถุทางศิลปวัฒนธรรม และอื่น ๆ^{๖๑}

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการ พระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ” จากการวิจัยพบว่า ในส่วนของวัดผลพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับ วัด ในฐานะตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมที่แตกต่างกันจากท้องถิ่นที่มีความผูกพันกันน้อย ที่สุดคือ ในชุมชนนครหลวงไปสู่ท้องที่ชนบทที่มีพลเมืองหนาแน่นน้อย มีวัดและพระสงฆ์ในท้องถิ่นน้อย แต่ประชาชนมีความต้องการและมีความผูกพันกับวัดมากที่สุด และพบว่าวัดในฐานะตัวแทนสถาบัน พระพุทธศาสนาในสังคมไทยมีหน้าที่สงเคราะห์ประชาชนทางด้านจิตใจโดยเป็นผู้ดำเนินการรักษา ความเรียบร้อยการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์^{๖๒}

พระครูสุวรรณวรการ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๓} ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักระดับชั้นเอก วุฒิเปรียญธรรม ๑-๒ ป.๓.๓ วุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรี มีพรรษา มากกว่า ๓๐ พรรษา มี ตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส และระยะจำพรรษาอยู่ในวัดปัจจุบันมากกว่า ๒๐ ปี บทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีทั้งหมด ๔ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ใน การพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๔} ๑. ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ชุมชนในฐานะระบบสังคม เสื่อมคุณภาพ โครงการการศึกษาชุมชนได้ถูกนำมาใช้เป็นวิถีทางในการแก้ปัญหา โครงการดังกล่าว เสริมสร้างบูรณาการในชุมชน โดยการให้มีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและจัดการเป้าหมายของ โครงการ คือ การแก้ปัญหาชุมชน และมุ่งหมายให้สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับประโยชน์จาก

^{๖๑} กองแผนงาน กรมการศาสนา, ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๒).

^{๖๒} ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, “การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๔๒).

^{๖๓} พระครูสุวรรณวรการ, “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๖๔} ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. “การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”, *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓).

โครงการ ๒. รูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำแนกออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบอิงชุมชนที่ ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและรูปแบบอิงสถาบันซึ่งหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม รูปแบบที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่มีผู้นำเข้มแข็งและมีศักยภาพ พื้นฐาน รูปแบบนี้เน้นความคิดการพึ่งตนเองการมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากร ตลอดจนภูมิปัญญา ภายในชุมชน โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชุมชนเอง และมีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถของ สมาชิกเพื่อแก้ปัญหา การพัฒนาที่ยั่งยืน รูปแบบที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่ประสบปัญหาเกินขอบเขตความสามารถของชุมชน การแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัย ความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้นว่า องค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานรัฐ หรือโครงการในพระราชดำริ อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมการศึกษาในโครงการดังกล่าว มีเป้าหมายที่จะสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และศักยภาพของสมาชิกเพื่อให้แก้ปัญหาของชุมชนได้เอง เช่นกัน

พงษ์ชัย พรสุโรจน์ ได้วิจัยเรื่อง “กิจวัตรของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๕} พระสงฆ์มีระดับกิจวัตรในภาพรวมด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันกิจวัตรของพระสงฆ์ด้านการศึกษาลดลงบ้าง เนื่องจากการศึกษาใน ปัจจุบันได้พัฒนารูปแบบการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เน้นการเรียนการสอนตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการแต่ก็มีใช้ว่ากิจวัตรของพระสงฆ์ในด้านนี้จะลดลงไปมากนัก

พระปริยญา รตนปญโญ (ผากกาย) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชน ของพระสงฆ์ในอำเภอบางแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๖} ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอบางแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (X= ๓.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการให้การศึกษ อยู่ในระดับปานกลาง (X = ๓.๔๒) ด้านการเผยแผ่ธรรม อยู่ในระดับปานกลาง (X= ๓.๔๙) ด้านการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (X= ๓.๓๓) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอบางแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอบางแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอบางแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

^{๖๕} พงษ์ชัย พรสุโรจน์, “กิจวัตรของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐).

^{๖๖} พระปริยญา รตนปญโญ (ผากกาย), “ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอบางแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

พระครูปลัดเพลิน วชิโร ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๗} การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม และด้านสามัคคีธรรม พบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์^{๖๘} ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณี พระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีโล)” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้วยการกระตุ้น ปลุกจิตสำนึก นำเทคนิคในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชน ผ่านการสนทนา การบรรยาย ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรม การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนา กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ คือ ชุมชนปลอดอบายมุข โดยขั้นตอนกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง การชี้ให้ชุมชนเห็นโทษของอบายมุข การแก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกิจกรรมการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

พระครูรัตนาสุตารักษ์ (สมชาย แสงรัตน์) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๙} บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคพบว่า พระสงฆ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิชาการในการพัฒนาชุมชน บางวัดยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจ พร้อมทั้งขาดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในวัด ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำให้ควรให้สร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับชุมชน และวางตัวเป็นแบบอย่าง ควรมีการรณรงค์ทุกวัดให้เกิดการสร้างสิ่งแวดล้อม และที่ร่มรื่นภายในวัด เพื่อความสบายใจในขณะที่ยังมาอยู่บริเวณวัด ตลอดถึงการติดตามผลงานและประเมินผลของการพัฒนาจิตใจ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนา ซึ่งในปัจจุบันเป็นการพัฒนาเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของ ประชาชน โดยต้องไม่ทำให้เกิดปัญหาในอนาคต และการพัฒนานั้นจะต้องมีมนุษย์เป็นแกนกลาง

^{๖๗} พระครูปลัดเพลิน วชิโร, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๖๘} พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์, “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณี พระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีโล)” *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗).

^{๖๙} พระครูรัตนาสุตารักษ์ (สมชาย แสงรัตน์), “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ในการพัฒนาเพื่อทำให้เกิดความสมดุลระหว่างคนและธรรมชาติ สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๔๔ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ตในด้านการปกครอง และด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข สงเคราะห์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุสามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามสถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิกิจการศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิกิจการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๗๐}

พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า^{๗๑} ผลการเปรียบเทียบระดับ บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิกิจการศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิกิจการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

^{๗๐} พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๗๑} พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพินาศ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านวิทยากร ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารจัดการและด้านสถานที่การเปรียบเทียบ พบว่า การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามพรรษาและวุฒิการศึกษาบาลี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีที่มีอายุ วุฒิกการศึกษา วุฒิกการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๗๒}

พระวิรุต ญาณส่วโร (นรรัตน์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ กรณีศึกษาพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงาน คณะสงฆ์กับการกิจทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบบทบาท พระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ตามตัวแปรอิสระ พบว่า ข้อมูลลักษณะส่วนตัวของพระสังฆาธิการ ได้แก่ ระยะเวลาอุปสมบท ระยะเวลาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วุฒิกการศึกษาสายสามัญ (ทางโลก) วุฒิกการศึกษาวงพระพุทธานุสา และประสบการณ์การอบรมที่แตกต่างกันมีบทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕^{๗๓}

พระครูสันติธรรมมาภิรัต (บุญชัย สุนติกโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ พระสังฆาธิการ ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มี อายุ

^{๗๒} พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพินาศ), “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๗๓} พระวิรุต ญาณส่วโร (นรรัตน์), “บทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ กรณีศึกษาพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๒).

พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๗๔}

สรุป การบริหารจัดการ เป็นการทำงานของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่ร่วมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญใช้ทรัพยากรบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผลเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

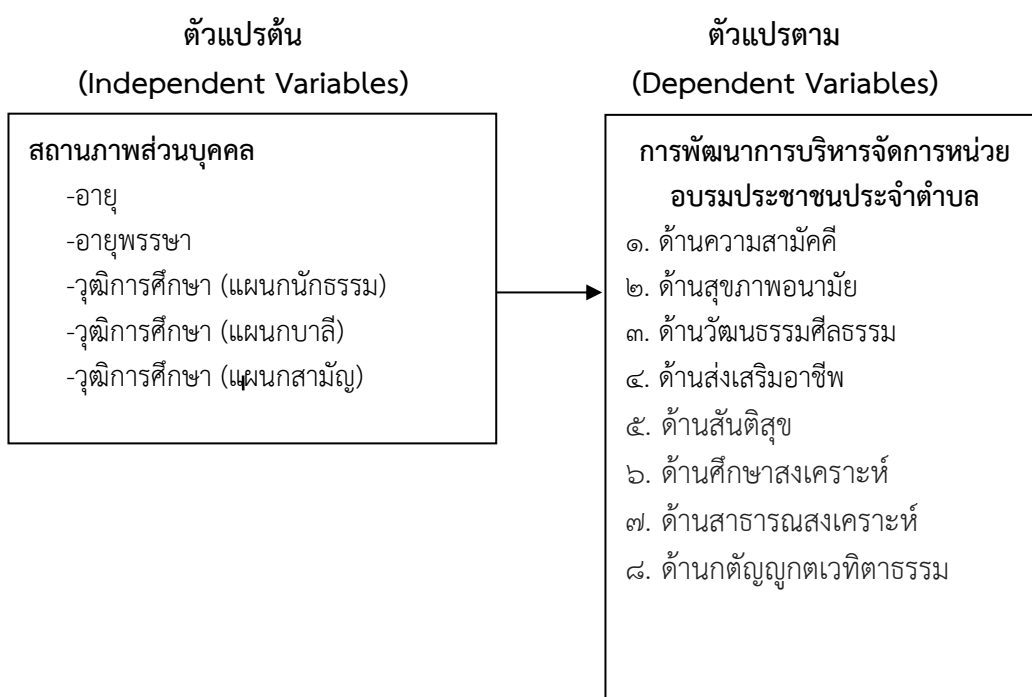
^{๗๔} พระครูสันติธรรมมารีต (บุญชัย สุนติกโร), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ อายุ อายุพรรษา วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๘ ด้าน คือ ๑) ด้านความสามัคคี ๒) ด้านสุขภาพอนามัย ๓) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ๔) ด้านส่งเสริมอาชีพ ๕) ด้านสันติสุข ๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๘) ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม ดังแผนภาพที่ ๒.๒

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ
คณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed
Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ
(Survey Research) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และใช้จากแบบสอบถาม (Questionnaire)
และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
(Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีจำนวน จำนวน ๓๘๐ รูป^๑

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และ
วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

^๑ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอวังน้อย, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, ครั้งที่ ๑, (๑๕
มกราคม ๒๕๖๑), (อัตสำเนา).

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่างได้มาจาก พระสังฆาธิการในพื้นที่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากประชากรทั้งหมด จำนวน ๑๙๕ รูป ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane^๒ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 ประชากรทั้งหมด ๓๘๐ รูป เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร} \quad n &= \frac{380}{1 + 380(0.05)^2} \\ n &= \frac{380}{1 + 0.95} \\ n &= \frac{380}{1.95} \\ n &= 195 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๙๕ รูป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับสำนักงานเจ้าคณะอำเภอ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาจึงนำมาตรวจสอบความเรียบร้อยเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปแสดงในตารางที่ ๓.๑

^๒ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

ตารางที่ ๓.๑ ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ตำบล	ประชากร(รูป)	กลุ่มตัวอย่าง(รูป)
๑	ตำบลบ่อตาโล่	๑๖๕	๘๕
๒	ตำบลลำตาเสา	๘๙	๔๖
๓	ตำบลชะแมบ	๓๘	๑๙
๔	ตำบลวังจุฬา	๕๑	๒๖
๕	ตำบลข้าวม	๑๕	๘
๖	ตำบลวังน้อย	๒๒	๑๑
รวม		๓๘๐	๑๙๕

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

๑) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

๑) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการแจกแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอ

วังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา (แผนกมัธยมศึกษา) วุฒิการศึกษา (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษา (แผนกสามัญ) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๘ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ด้านความสามัคคี	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๒. ด้านสุขภาพอนามัย	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๓. ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๔. ด้านส่งเสริมอาชีพ	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๕. ด้านสันติสุข	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๖. ด้านศึกษาสงเคราะห์	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๗. ด้านสาธารณสงเคราะห์	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๘. ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง ระดับการปฏิบัติการ	มากที่สุด
๔ หมายถึง ระดับการปฏิบัติการ	มาก
๓ หมายถึง ระดับการปฏิบัติการ	ปานกลาง
๒ หมายถึง ระดับการปฏิบัติการ	น้อย
๑ หมายถึง ระดับการปฏิบัติการ	น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐	หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙	หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการ	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙	หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙	หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการ	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙	หมายความว่า ระดับการปฏิบัติการ	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ผู้วิจัยได้ใช้แบบ สัมภาษณ์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ในด้านความสามัคคี ด้านสุขภาพอนามัย ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม ด้านส่งเสริมอาชีพ เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ

^๓ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ดานสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

พัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) พระสังฆาธิการจำนวน ๘ รูป และฆราวาส ๒ คน รวมเป็น ๑๐ รูป/คน ได้แก่

๑. พระครูวิสุทธิพัฒนพิธาน	ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ
๒. พระครูวินัยสันติคุณ	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่
๓. พระครูอริยมงคลศาสนกิจ	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา
๔. พระสมุห์ปรีชา อารีโย	ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดลาดทราย
๕. พระครูโสภาสกลญาณธรรม	ตำแหน่ง รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา
๖. พระอธิการดำรงศรี สิริสาโร	ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา
๗. พระมหาชาญชัย ฐิตวิริโย	ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดศิวาราม
๘. พระมหารุ่งอรุณ สุวโร	ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดลำบัว
๙. นายลือชัย แสงเงินอ่อน	ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม
๑๐. นายสุเทพ วาดเขียน	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๓ ตำบลพะยอม

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑) พระปลัดระพี พุทธิสาโร ผศ.,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒) พระมหาสุนันท์ สุนนโท ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓) พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ ผศ.,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔) ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕) ผศ.ดร.อนวัตร กระสังข์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐ และมีการใช้ภาษาไม่เหมาะสมใน บางข้อ จึงต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ รูป เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วย

วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๔ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ ๐.๙๗๐

๔. นำแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถาม เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังเจ้าคณะอำเภอ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากพระสังฆาธิการในพื้นที่ จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๙๕ รูป ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด ที่สามารถเก็บคืนมาได้ มีจำนวน ๑๙๕ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง

^๔Cronbach, Lee J. *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p. 67.

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในวิจัย

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓.๕.๒ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

๓) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตาม อายุ อายุพรรษา วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) วิเคราะห์โดยการทดสอบสมมุติฐานระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่า F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญ น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) แล้วนำเสนอผลงานในรูปแบบของตารางพร้อมประกอบคำบรรยาย

๔) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๙๕ รูป โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ อายุพรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาบาลี และวุฒิการศึกษาสามัญ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

(n = ๑๙๕)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
อายุ		
๒๐ – ๓๐ ปี	๒๒	๒๑.๕๐
๓๑ – ๔๐ ปี	๔๕	๒๓.๑๐
๔๑ – ๕๐ ปี	๔๗	๒๔.๑๐
๕๑ – ๖๐ ปี	๓๘	๑๙.๕๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๒๓	๑๑.๘๐
รวม	๑๙๕	๑๐๐.๐๐
พรรษา		
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๖๒	๓๑.๘๐
๕ – ๑๐ พรรษา	๖๖	๓๓.๘๐
๑๑ - ๑๕ พรรษา	๓๙	๒๐.๐๐
๑๖- ๒๐ พรรษา	๒๔	๑๒.๓๐
๒๑ - พรรษาขึ้นไป	๔	๒.๑๐
รวม	๑๙๕	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษา (นักธรรม)		
นักธรรมชั้นตรี	๑๘	๙.๒๐
นักธรรมชั้นโท	๔๙	๒๕.๑๐
นักธรรมชั้นเอก	๑๒๔	๖๓.๖๐
ไม่มีวุฒินักธรรม	๔	๒.๑๐
รวม	๑๙๕	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษา (บาลี)		
ประโยค ๑-๒ – ป.ธ.๓	๒๑	๒๓.๑๐
ป.ธ.๔-๖	๒๙	๑๔.๙๐
ป.ธ.๗-๙	-	-
ไม่มีวุฒิบาลี	๑๒๑	๖๒.๑๐๐
รวม	๑๙๕	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา (สามัญ)		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๗๐	๓๕.๕๐
ปริญญาตรี	๘๔	๔๓.๑๐
ปริญญาโท	๔	๒๐.๕๐
สูงกว่าปริญญาโท	๑	๐.๕๐
อื่นๆ	-	-
รวม	๑๙๕	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลในตารางที่ ๔.๑ พบว่าข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามเป็นดังนี้

๑. **พระสงฆ์ที่มีอายุ** ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ในช่วง ๔๑ – ๕๐ ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ รองลงมาคือ มีอายุอยู่ในช่วง ๓๑ – ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ และน้อยสุดมีอายุอยู่ในช่วง ๒๐ – ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ ตามลำดับ

๒. **พระสงฆ์ที่พรรษา** ผู้ตอบแบบสอบถาม มีพรรษา ๕ – ๑๐ พรรษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘ รองลงมาคือ มีพรรษา ต่ำกว่า ๕ พรรษา คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ และมีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒.๑ ตามลำดับ

๓. **พระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษา (นักธรรม)** ผู้ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมชั้นเอก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖ รองลงมาคือ วุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมโท คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๑ และน้อยที่สุดไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม คิดเป็นร้อยละ ๒.๑ ตามลำดับ

๔. **พระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษา (บาลี)** ผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบาลีระดับเปรียญธรรม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๑ รองลงมาคือ มีวุฒิการศึกษาทางบาลีระดับ เปรียญธรรม ป.ธ.๔-๖ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙ และน้อยที่สุดมีวุฒิการศึกษาทางบาลีระดับ ประโยค ๑-๒ – ป.ธ. ๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ ตามลำดับ

๕. **พระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษา (สามัญ)** ผู้ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑ รองลงมาคือ มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙ และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ ตามลำดับ

๔.๒ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและจำแนกตามรายด้าน ได้แก่

๑) ด้านความสามัคคี	๕) ด้านสันติสุข
๒) ด้านสุขภาพอนามัย	๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์
๓) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม	๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์
๔) ด้านส่งเสริมอาชีพ	๘) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม
- รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

(n = ๑๙๕)

ลำดับ	การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑.	ด้านความสามัคคี	๓.๙๑	๐.๓๔๘	มาก
๒.	ด้านสุขภาพอนามัย	๓.๙๑	๐.๔๒๘	มาก
๓.	ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม	๓.๙๘	๐.๓๘๑	มาก
๔.	ด้านส่งเสริมอาชีพ	๔.๐๐	๐.๓๘๘	มาก
๕.	ด้านสันติสุข	๓.๙๙	๐.๓๘๓	มาก
๖.	ด้านศึกษาสงเคราะห์	๓.๙๒	๐.๓๔๕	มาก
๗.	ด้านสาธารณสงเคราะห์	๓.๙๖	๐.๓๘๙	มาก
๘.	ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม	๔.๐๑	๐.๓๓๗	มาก
ภาพรวม		๓.๙๖	๐.๑๒๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ มากที่สุด รองลงมาด้านส่งเสริมอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ และน้อยที่สุดด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ตามลำดับ สรุปภาพรวมพระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง	๔.๑๖	๐.๖๓๗	มาก
๒. จัดโครงการอบรมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมให้เยาวชนและนักเรียน	๓.๗๙	๐.๗๒๔	มาก
๓. จัดแสดงพระธรรมเทศนาในหัวข้อเกี่ยวกับความรู้รักสามัคคีภายในวัด	๓.๙๕	๐.๖๑๕	มาก
๔. อบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและบุญคุณของบิดา มารดา	๓.๘๗	๐.๗๐๓	มาก
๕. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับความสามัคคี	๓.๗๘	๐.๘๕๔	มาก
ภาพรวม	๓.๙๑	๐.๓๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านความสามัคคี ข้อที่ ๑. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๓. จัดแสดงพระธรรมเทศนาในหัวข้อเกี่ยวกับความรู้รักสามัคคีภายในวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๕ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๕. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๘ อยู่ในระดับมากทุกข้อตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพอนามัย

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพให้กับพระสงฆ์และ ประชาชนทั่วไปภายในชุมชน	๓.๘๗	๐.๘๓๗	มาก
๒. วัดร่วมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก	๓.๘๓	๐.๙๒๓	มาก
๓. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยส่งเสริมให้เยาวชน ออกกำลังกาย	๓.๘๘	๐.๙๑๑	มาก
๔. จัดกิจกรรมให้วัดเป็นศูนย์กลาง โครงงานวัด การ ลานกีฬา	๔.๐๑	๐.๗๘๓	มาก
๕. สนับสนุนอุปกรณ์การกีฬา อุปกรณ์การออกกำลังกาย แก่เยาวชนและผู้สูงอายุ	๓.๙๗	๐.๘๑๘	มาก
ภาพรวม	๓.๙๑	๐.๔๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพอนามัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านสุขภาพอนามัย ข้อที่ ๔. จัดกิจกรรมให้วัดเป็นศูนย์กลาง โครงงานวัด การลานกีฬา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๕. สนับสนุนอุปกรณ์การกีฬา อุปกรณ์การออกกำลังกายแก่เยาวชนและผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๒. วัดร่วมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. จัดโครงการอบรมศีลธรรมแก่ ประชาชนและเยาวชน ผู้สนใจ เช่น การถือศีล การปฏิบัติธรรม การบรรพชา สามเณร ภาคฤดูร้อน	๓.๙๓	๐.๗๖๓	มาก
๒. จัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชน ทั่วไป และผู้ที่สนใจเป็นประจำ	๔.๐๐	๐.๖๘๑	มาก
๓. จัดโครงการเทศนาธรรมสังฆาจารภายในหน่วยอบรม (อ.ป.ต.) หมุนเวียนไปตามวัดต่าง ๆ	๔.๐๔	๐.๖๔๙	มาก
๔. จัดกิจกรรมสืบสานประเพณีในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ สรงน้ำพระรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ในชุมชน	๓.๙๘	๐.๖๖๙	มาก
๕. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านพระพุทธศาสนา โดยการจัดนิทรรศการ ในชุมชน	๓.๙๒	๐.๗๐๓	มาก
ภาพรวม	๓.๙๘	๐.๓๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม ข้อที่ ๓. จัดโครงการเทศนาธรรมสังฆาจารภายในหน่วยอบรม (อ.ป.ต.) หมุนเวียนไปตามวัดต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๒. จัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนทั่วไป และผู้ที่สนใจเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๕. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านพระพุทธศาสนาโดยการจัดนิทรรศการ ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านส่งเสริมอาชีพ

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ส่งเสริมการประกอบอาชีพหลัก เช่น อาชีพเกษตรกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๙๔	๐.๗๔๑	มาก
๒. ส่งเสริมสนับสนุนโครงการปลูกพืชปลอดสารพิษ พืชสวนครัวรั้วกินได้	๔.๐๒	๐.๖๗๗	มาก
๓. ส่งเสริมให้ประชาชนภายในหมู่บ้านประกอบอาชีพเสริม โดย การเลี้ยงนกกระทา	๔.๐๒	๐.๖๖๒	มาก
๔. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น การทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น	๔.๐๗	๐.๗๐๗	มาก
๕. ส่งเสริมในการใช้สถานที่ (เตรียมจัดสถานที่ภายในวัด) ให้ประชาชนนำสินค้าและผลิตภัณฑ์มาจำหน่าย	๓.๙๗	๐.๗๔๙	มาก
ภาพรวม	๔.๐๐	๐.๓๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านส่งเสริมอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านส่งเสริมอาชีพ ข้อที่ ๔. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น การทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๒. ส่งเสริมสนับสนุนโครงการปลูกพืชปลอดสารพิษ พืชสวนครัวรั้วกินได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๑. ส่งเสริมการประกอบอาชีพหลัก เช่น อาชีพเกษตรกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ อยู่ในระดับมากทุกข้อตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. วัดร่วมกับผู้นำชุมชนจัดประชาคมหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	๓.๙๘	๐.๗๓๒	มาก
๒. ร่วมกับภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๐๑	๐.๖๗๐	มาก
๓. จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น ลานกีฬาต้านยาเสพติด	๔.๐๓	๐.๖๙๒	มาก
๔. จัดกิจกรรมที่ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักความสงบ	๔.๐๔	๐.๗๒๑	มาก
๕. โครงการรณรงค์และป้องกันอัคคีภัยในชุมชน	๓.๙๒	๐.๗๑๓	มาก
ภาพรวม	๓.๙๙	๐.๓๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านสันติสุข ข้อที่ ๔. จัดกิจกรรมที่ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักความสงบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๓. จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น ลานกีฬาต้านยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๕. โครงการรณรงค์และป้องกันอัคคีภัยในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและส่งเสริมให้ศิษย์ได้รับการศึกษา	๓.๙๙	๐.๖๗๓	มาก
๒. มีการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรที่สอบผ่าน พระปริยัติในแต่ละชั้น	๓.๘๙	๐.๖๖๙	มาก
๓. จัดโครงการหนังสือดี เพื่อนักเรียนที่ขาดแคลน และอุปกรณ์การศึกษาให้นักเรียน	๓.๙๓	๐.๖๒๒	มาก
๔. สนับสนุนกองทุนอาหารกลางวันในโรงเรียน	๓.๙๐	๐.๖๘๘	มาก
๕. จัดงานวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี	๓.๙๑	๐.๖๘๒	มาก
ภาพรวม	๓.๙๒	๐.๓๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านศึกษาสงเคราะห์ ข้อที่ ๑. ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและส่งเสริมให้ศิษย์ได้รับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๓. จัดโครงการหนังสือดี เพื่อนักเรียนที่ขาดแคลน และอุปกรณ์การศึกษาให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๒. มีการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรที่สอบผ่าน พระปริยัติในแต่ละชั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสงเคราะห์

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ร่วมกับประชาชนบูรณปฏิสังขรณ์ปรับปรุง ซ่อมแซม ศาสนสถานภายในวัด	๓.๙๐	๐.๖๗๘	มาก
๒. จัดโครงการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ยากจน ไม่มีที่อยู่อาศัย	๓.๙๔	๐.๗๓๔	มาก
๓. จัดโครงการมอบเครื่องอุปโภค บริโภค ข้าวสาร อาหารแห้ง และปัจจัยยังชีพ ให้กับผู้ด้อยโอกาส	๓.๙๖	๐.๖๙๕	มาก
๔. ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น	๓.๙๘	๐.๖๕๘	มาก
๕. มีศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน	๔.๐๐	๐.๖๒๖	มาก
ภาพรวม	๓.๙๗	๐.๓๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านสาธารณสงเคราะห์ ข้อที่ ๕. มีศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๔. ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๑. ร่วมกับประชาชนบูรณปฏิสังขรณ์ ปรับปรุง ซ่อมแซม ศาสนสถานภายในวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๐ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. อบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหา กรุณาธิคุณ และบุญคุณของบิดา มารดา	๓.๙๔	๐.๗๑๒	มาก
๒. มีการจัดโครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติในวัน เฉลิมพระชนมพรรษา	๓.๙๕	๐.๗๒๐	มาก
๓. จัดโครงการบรรพชา อุปสมบท เฉลิมพระเกียรติ	๔.๐๔	๐.๗๐๖	มาก
๔. จัดกิจกรรมวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม และวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ประจำปี	๔.๐๔	๐.๖๔๙	มาก
๕. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ	๔.๐๘	๐.๖๒๕	มาก
ภาพรวม	๔.๐๑	๐.๓๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม ข้อที่ ๕. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘ มากที่สุด รองลงมา ข้อที่ ๓. จัดโครงการบรรพชา อุปสมบท เฉลิมพระเกียรติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๑. อบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และบุญคุณของบิดา มารดา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ตามลำดับ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ อายุพรรษา วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเอฟ (F - test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) และเมื่อพบมีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) ตามสมมติฐานที่ ๑ - ๕ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์มีอายุ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๓๗	๔	๐.๐๐๙	๐.๐๗๕	๐.๙๙๐
	ภายในกลุ่ม	๒๓.๔๐๖	๑๙๐	๐.๑๒๓		
	รวม	๒๓.๔๔๓	๑๙๔			
ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๙๙	๔	๐.๐๕๐	.๒๖๗	๐.๘๙๙
	ภายในกลุ่ม	๓๕.๓๒๘	๑๙๐	๐.๑๘๖		
	รวม	๓๕.๕๒๗	๑๙๔			
ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๒๕	๔	๐.๑๕๖	๑.๐๗๙	๐.๓๖๘
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๔๙๗	๑๙๐	๐.๑๔๕		
	รวม	๒๘.๑๒๒	๑๙๔			
ด้านส่งเสริมอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๑๘	๔	๐.๑๘๐	๑.๑๙๔	๐.๓๑๕
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๕๕๙	๑๙๐	๐.๑๕๐		
	รวม	๒๙.๒๗๗	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ (ต่อ)

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านสันติสุข	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๙๗	๔	๐.๑๒๔	๐.๘๔๕	๐.๔๙๘
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๙๓๓	๑๙๐	๐.๑๔๗		
	รวม	๒๘.๔๓๐	๑๙๔			
ด้านศึกษา สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๔๘	๔	๐.๐๘๗	๐.๗๒๘	๐.๕๗๔
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๖๙๘	๑๙๐	๐.๑๑๙		
	รวม	๒๓.๐๔๖	๑๙๔			
ด้านสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๒๐	๔	๐.๐๘๐	๐.๕๒๔	๐.๗๑๙
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๐๗๘	๑๙๐	๐.๑๕๓		
	รวม	๒๙.๓๙๘	๑๙๔			
ด้านกตัญญู กตเวทีตาธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๑๑	๔	๐.๐๒๘	๐.๒๔๑	๐.๙๑๕
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๘๖๘	๑๙๐	๐.๑๑๕		
	รวม	๒๑.๙๗๙	๑๙๔			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๐๗	๔	๐.๐๐๒	๐.๑๐๒	๐.๙๘๒
	ภายในกลุ่ม	๓.๐๔๑	๑๙๐	๐.๐๑๖		
	รวม	๓.๐๔๗	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระสงฆ์มีอายุ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์มีพรรษา ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามพรรษา

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๔๙	๔	๐.๐๑๒	๐.๐๙๙	๐.๙๘๓
	ภายในกลุ่ม	๒๓.๓๙๔	๑๙๐	๐.๑๒๓		
	รวม	๒๓.๔๔๓	๑๙๔			
ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๐๓	๔	๐.๐๒๖	๐.๑๓๘	๐.๙๖๘
	ภายในกลุ่ม	๓๕.๔๒๕	๑๙๐	๐.๑๘๖		
	รวม	๓๕.๕๒๗	๑๙๔			
ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๔๕	๔	๐.๐๖๑	๐.๔๑๗	๐.๗๙๖
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๘๗๗	๑๙๐	๐.๑๔๗		
	รวม	๒๘.๑๒๒	๑๙๔			
ด้านส่งเสริมอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๓๒	๔	๐.๐๕๘	๐.๓๗๙	๐.๘๒๔
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๐๔๕	๑๙๐	๐.๑๕๓		
	รวม	๒๙.๒๗๗	๑๙๔			
ด้านสันติสุข	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๖๗	๔	๐.๐๑๗	๐.๑๑๓	๐.๙๗๘
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๓๖๓	๑๙๐	๐.๑๔๙		
	รวม	๒๘.๔๓๐	๑๙๔			
ด้านศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๗๒	๔	๐.๐๑๘	๐.๑๕๐	๐.๙๖๓
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๙๗๔	๑๙๐	๐.๑๒๑		
	รวม	๒๓.๐๔๖	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุพรรษา (ต่อ)

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๐๖	๔	๐.๒๗๗	๑.๘๕๘	๐.๑๒๐
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๒๙๒	๑๙๐	๐.๑๔๙		
	รวม	๒๙.๓๙๘	๑๙๔			
ด้านกตัญญู กตเวทิตาธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.๖๒๘	๔	๐.๑๕๗	๑.๓๙๘	๐.๒๓๖
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๓๕๑	๑๙๐	๐.๑๑๒		
	รวม	๒๑.๙๗๙	๑๙๔			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.๑๐๘	๔	๐.๐๒๗	๑.๗๔๔	๐.๑๔๒
	ภายในกลุ่ม	๒.๙๓๙	๑๙๐	๐.๐๑๕		
	รวม	๓.๐๔๗	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระสงฆ์มีอายุพรรษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
พัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีอายุพรรษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
พัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษานักธรรม ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๔๕	๓	๐.๑๔๘	๑.๒๓๓	๐.๒๙๙
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๙๙๘	๑๙๑	๐.๑๒๐		
	รวม	๒๓.๔๔๓	๑๙๔			
ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๙๑	๓	๐.๒๖๔	๑.๔๔๙	๐.๒๓๐
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๗๓๗	๑๙๑	.๑๘๒		
	รวม	๓๕.๕๒๗	๑๙๔			
ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๐๕	๓	๐.๑๖๘	๑.๑๖๕	๐.๓๒๔
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๖๑๗	๑๙๑	๐.๑๔๕		
	รวม	๒๘.๑๒๒	๑๙๔			
ด้านส่งเสริมอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๕๓	๓	๐.๒๑๘	๑.๔๕๓	๐.๒๒๙
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๖๒๔	๑๙๑	๐.๑๕๐		
	รวม	๒๙.๒๗๗	๑๙๔			
ด้านสันติสุข	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๘๗	๓	๐.๐๒๙	๐.๑๙๕	๐.๙๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๓๔๓	๑๙๑	๐.๑๔๘		
	รวม	๒๘.๔๓๐	๑๙๔			
ด้านศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๒๙	๓	๐.๐๗๖	๐.๖๔๐	๐.๕๙๐
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๘๑๗	๑๙๑	๐.๑๑๙		
	รวม	๒๓.๐๔๖	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม (ต่อ)

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๙๖	๓	๐.๐๖๕	๐.๔๒๗	๐.๗๓๔
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๒๐๒	๑๙๑	๐.๑๕๓		
	รวม	๒๙.๓๙๘	๑๙๔			
ด้านกตัญญู กตเวทิตาธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๒๘	๓	๐.๐๗๖	๐.๖๖๖	๐.๕๗๔
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๗๕๒	๑๙๑	๐.๑๑๔		
	รวม	๒๑.๙๘๐	๑๙๔			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๐๙	๓	๐.๐๐๓	๐.๑๙๔	๐.๙๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓.๐๓๘	๑๙๑	๐.๐๑๖		
	รวม	๓.๐๔๗	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษานักธรรม ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ
การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษานักธรรม ที่ต่างกัน มีความ
คิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาบาลี ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษาบาลี

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๒๗	๒	๐.๐๖๔	๐.๕๒๓	๐.๕๙๔
	ภายในกลุ่ม	๒๓.๓๑๖	๑๙๒	.๑๒๑		
	รวม	๒๓.๔๔๓	๑๙๔			
ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๖๖	๒	๐.๓๓๓	๑.๘๓๕	๐.๑๖๒
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๘๖๑	๑๙๒	.๑๘๒		
	รวม	๓๕.๕๒๗	๑๙๔			
ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๓๐	๒	๐.๓๑๕	๒.๒๐๐	๐.๑๑๔
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๔๙๒	๑๙๒	๐.๑๔๓		
	รวม	๒๘.๑๒๒	๑๙๔			
ด้านส่งเสริมอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๐๕	๒	๐.๐๐๓	๐.๐๑๗	๐.๙๘๔
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๒๗๒	๑๙๒	๐.๑๕๒		
	รวม	๒๙.๒๗๗	๑๙๔			
ด้านสันติสุข	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๑๘	๒	๐.๐๕๙	๐.๓๙๙	๐.๖๗๒
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๓๑๒	๑๙๒	๐.๑๔๗		
	รวม	๒๘.๔๓๐	๑๙๔			
ด้านศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๘๖	๒	๐.๐๙๓	๐.๗๘๒	๐.๔๕๙
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๘๖๐	๑๙๒	๐.๑๑๙		
	รวม	๒๓.๐๔๖	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษาบาลี (ต่อ)

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๕๐	๒	๐.๑๒๕	๐.๘๒๔	๐.๔๔๐
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๑๔๘	๑๙๒	.๑๕๒		
	รวม	๒๙.๓๙๘	๑๙๔			
ด้านกตัญญู กตเวทิตาธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๙๓	๒	๐.๓๙๗	๓.๕๙๓	๐.๐๒๙
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๑๘๖	๑๙๒	๐.๑๑๐		
	รวม	๒๑.๙๗๙	๑๙๔			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๓๒	๒	๐.๐๓๖	๒.๓๑๐	๐.๑๐๒
	ภายในกลุ่ม	๒.๙๗๖	๑๙๒	๐.๐๑๕		
	รวม	๓.๐๐๘	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาบาลี ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
พัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาบาลี ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ
การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาสามัญ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๓๒	๓	๐.๒๔๔	๒.๐๕๓	๐.๑๐๘
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๗๑๑	๑๙๑	๐.๑๑๙		
	รวม	๒๓.๔๔๓	๑๙๔			
ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๑๗	๓	๐.๐๗๒	๐.๓๙๒	๐.๗๕๙
	ภายในกลุ่ม	๓๕.๓๑๐	๑๙๑	๐.๑๘๕		
	รวม	๓๕.๕๒๗	๑๙๔			
ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๘๘	๓	๐.๐๙๖	๐.๖๕๘	๐.๕๗๙
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๘๓๔	๑๙๑	๐.๑๔๖		
	รวม	๒๘.๑๒๒	๑๙๔			
ด้านส่งเสริมอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๑๖	๓	๐.๑๓๙	๐.๙๑๗	๐.๔๓๔
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๘๖๑	๑๙๑	๐.๑๕๑		
	รวม	๒๙.๒๗๗	๑๙๔			
ด้านสันติสุข	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๙๑	๓	๐.๐๖๔	๐.๔๓๐	๐.๗๓๒
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๒๓๙	๑๙๑	๐.๑๔๘		
	รวม	๒๘.๔๓๐	๑๙๔			
ด้านศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๒๑	๓	๐.๑๐๗	๐.๘๙๙	๐.๔๕๓
	ภายในกลุ่ม	๒๒.๗๒๕	๑๙๑	๐.๑๑๙		
	รวม	๒๓.๐๔๖	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ (ต่อ)

(n = ๑๙๕)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		SS	df	MS	F	Slg.
ด้านสาธารณ สงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๙๙	๓	๐.๐๖๖	๐.๔๓๔	๐.๗๒๙
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๑๙๙	๑๙๑	๐.๑๕๓		
	รวม	๒๙.๓๙๘	๑๙๔			
ด้านกตัญญู กตเวทิตาธรรม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๘๐	๓	๐.๐๖๐	๐.๕๒๕	๐.๖๖๖
	ภายในกลุ่ม	๒๑.๘๐๐	๑๙๑	๐.๑๑๔		
	รวม	๒๑.๙๘๐	๑๙๔			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๑๔	๓	๐.๐๐๕	๐.๒๙๗	๐.๘๒๘
	ภายในกลุ่ม	๓.๐๓๓	๑๙๑	๐.๐๑๖		
	รวม	๓.๐๔๗	๑๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาสามัญ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาสามัญ ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ คณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ อายุพรรษา วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ตามสมมติฐาน ที่ ๑-๕ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๖ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

(n=๑๙๕)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	F - test	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	อายุ	๐.๑๐๒	๐.๙๘๒	-	✓
๒.	พรรษา	๑.๗๔๔	๐.๑๔๒	-	✓
๓.	วุฒิกการศึกษา (แผนกธรรม)	๐.๑๙๔	๐.๙๐๐	-	✓
๔.	วุฒิกการศึกษา (แผนกบาลี)	๒.๓๑๐	๐.๑๐๒	-	✓
๕.	วุฒิกการศึกษา (แผนกสามัญ)	๐.๒๙๗	๐.๘๒๘	-	✓

จากตารางที่ ๔.๑๖ สรุปได้ว่า พระสงฆ์ที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มี อายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุพรรษา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มี วุฒิกการศึกษา(แผนกธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิกการศึกษา (แผนกธรรม) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษา (แผนกธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษา (แผนกบาลี) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษา (แผนกบาลี) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษา (บาลี) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษา (แผนกสามัญ) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามวุฒิการศึกษา (แผนกสามัญ) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษา (แผนกสามัญ) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตารางดังนี้

๑. ด้านความสามัคคี ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๑๗ ด้านความสามัคคี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ในปัจจุบันนี้ชุมชนของเราเวลามีงานที่จะต้องช่วยกันพัฒนาชุมชนก็ไม่ค่อยจะสามัคคีกันเพราะว่ายังมีความคิดว่าไม่ใช้งานของตัวเองและไม่มีเวลาต้องทำงาน	๑) ควรจะให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนในการคิดและตัดสินใจที่จะพัฒนากันอย่างดีและมีความสามัคคี ๒) ควรที่จะให้ทำงานร่วมกันและปรึกษากันเพื่อหาทางออกที่ดี	๓ รูป

๒. ด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๑๘ ด้านสุขภาพอนามัย

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ในส่วนของการสาธารณสุขไม่ค่อยจะมีการประกาศและแนะนำว่าประชาชนควรจะมารักษาได้ฟรีได้ในช่วงไหนๆเพราะว่าไม่มีเงินในการรักษาเพื่อดูแลสุขภาพอนามัย	๑) ควรที่จะมีการส่งเสริมให้ประชาชนดูแลด้านสุขภาพอนามัยเป็นอย่างดี ๒) ส่งเสริมให้มีสถานที่รักษาให้กับประชาชนอย่างเพียงพอทั้งหมอและยา รักษา	๓ รูป

๓. ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๑๙ ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านวัฒนธรรมนี้ประชาชนก็ขาดความรู้และเข้าใจ ด้านศีลธรรมก็เช่นเดียวกันประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีเวลาเข้าวัดเลย	๑)ควรจะมีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าวัดทำบุญ ๒)ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดฟังธรรมะและเรียนรู้ด้านศีลธรรมว่าศีล ๕ เป็นอย่างไร หรือด้านอื่นๆ	๒ รูป

๔. ด้านส่งเสริมอาชีพ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๒๐ ด้านส่งเสริมอาชีพ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ภาครัฐไม่มีการส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง	๑) วัดควรจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนหรือค่อยช่วยเหลือในด้านสถานที่ก็ได้ ๒) วัด โรงเรียน ชุมชน ควรจะช่วยกันในการพัฒนาความเป็นอยู่ด้านส่งเสริมอาชีพ	๓ รูป

๕. ด้านสันติสุข ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๒๑ ด้านสันติสุข

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ส่วนใหญ่ชุมชนก็ปองดองกันแต่ก็เป็นเพียงบางครั้งไม่ตลอดเพราะต่างก็ต้องทำงานจึงไม่มีเวลาประชุม	๑) ประชาชนควรมีความรักและด้านสันติสุขให้กันและกัน ๒) ปัจจุบันประชาชนก็มีความสันติสุขพอประมาณ ภาครัฐควรจะทำให้การสนับสนุนอย่างดีเพื่อชุมชนจะได้เกิดความเข้มแข็ง	๒ รูป

๖. ด้านศึกษาสงเคราะห์ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๒๒ ด้านศึกษาสงเคราะห์

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
การที่จะให้การช่วยเหลือในด้าน การศึกษานี้ยังมีน้อยมากส่วนใหญ่คนที่ไม่มีเงินก็ไม่ได้เรียนหนังสือเลยและเยาวชนอีกส่วนมากที่ไม่ได้เรียน	๑) ควรจะช่วยเหลือการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ๒) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือการเล่าเรียนของเยาวชน ๓) ควรจะจัดตั้งมูลนิธิช่วยเหลือ การศึกษาอย่างเต็มที่	๓ รูป

๗. ด้านสาธารณสงเคราะห์ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๒๓ ด้านสาธารณสงเคราะห์

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ในปัจจุบันการช่วยเหลือชุมชนยังน้อยมาก วัดและชุมชนควรจะช่วยเหลือกันให้มากกว่านี้	๑) ส่งเสริมให้วัดและชุมชนได้มีส่วนในการช่วยเหลืองานด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้มาก ๒) วัด ชุมชน โรงเรียน ต้องสามัคคีกันด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อเยาวชนและประชาชนจะได้มีความสุข	๒ รูป

๘. ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ ๔.๒๔ ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
พ่อและแม่ไม่ค่อยจะมีเวลาให้กับลูกๆ และส่วนใหญ่ก็ไม่มีเวลาจะสอนลูกหลานเลย	๑) ควรจะส่งเสริมให้มีการจัดงานที่เกี่ยวกับวันพ่อและวันแม่ ๒) ส่งเสริมให้ลูกๆ มีความรักต่อบิดามารดาและเลี้ยงดูท่านในยามชราภาพด้วย	๓ รูป

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง ๘ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านความสามัคคี ๒. ด้านสุขภาพอนามัย ๓. ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ๔. ด้านส่งเสริมอาชีพ ๕. ด้านสันติสุข ๖. ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๗. ด้านสาธารณสงเคราะห์ ๘. ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม ดังนี้

๑. ด้านความสามัคคี

ความสามัคคี คือ ในการดำเนินชีวิตของเรา ย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมงาน ร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วมครอบครัว จะเกิดเป็นความสัมพันธ์อันดี หรือที่เรียกว่า ความสามัคคี ได้นั้น ต้องอาศัยเหตุที่เรียกว่า สาราณียธรรม หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกัน อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีความสุข ความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน นั่นคือเมตตาภาวกรรม หรือ ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือรูระต่าง ๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๑) เมตตาจักรกรรม หรือ พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำ ๒) ตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง^๑

ด้านความสามัคคี คือ ความสามัคคีจึงเป็นเรื่องสำคัญ สิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่าง ๆ ก็คือ ความรัก ความสามัคคี เริ่มจากสถาบันเล็ก ๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ รู้จักรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความเคารพต่อกัน ยอมรับฟังกัน รับผิดชอบต่อตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเมื่อเด็กเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น คงเป็นไปได้ที่ทุกคนจะรักกัน แต่ทุกคนก็งดเว้นจากการเบียดเบียนกันได้^๒

ด้านความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี^๓

ด้านความสามัคคี คือ ความสามัคคีนั้นเราควรที่จะเริ่มต้นปลูกฝังคนให้รู้จักคำว่าความสามัคคีกันตั้งแต่เมื่อไหร่จึงจะทำให้คนเหล่านั้นได้เข้าใจความหมายของคำว่าความสามัคคีได้อย่าง

^๑ สัมภาษณ์ พระครูวิสิฐพัฒนพิธาน (วิรุทธิ์ ธรรมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูวินัยสันติคุณ (เงิน ขนดีโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูอภิรมณ์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราชบุรณบรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ลึกซึ้ง ใครมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังบุคคลเหล่านี้ได้รู้จักความสามัคคี ก็ต้องช่วยกันทุก ๆ ฝ่าย และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นหรือหมู่คณะได้อย่างสงบสุข ต้องมีกฎระเบียบต่าง ๆ^๔

ด้านความสามัคคี คือ การเห็นแก่บ้านเมืองและช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองอยู่ได้ สามัคคีนี้ก็ คือ การเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน เช่น ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้พูดปรองดองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม^๕

ด้านความสามัคคี คือความสามารถจะทำงานเพื่อส่วนรวม หรือความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกันและกัน เพื่อเอื้อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งความสามัคคีแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ความสามัคคีของวิชาการ และความสามัคคีในจิตใจ ความสามัคคีวิชาการคือ การประสานความรู้ และทักษะของผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มากมาย เพื่อส่งผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ มาสู่ประเทศ ส่วนความสามัคคีในจิตใจเป็นลักษณะของการปรองดองกัน โดยเกิดจากความเมตตากรุณากันและกัน มีจิตใจผูกพันที่จะช่วยเหลือกันและกัน เพื่อให้งานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย^๖

ด้านความสามัคคี คือ การอยู่ร่วมกันให้เกิดสุข ยินดีกับคนอื่น ย่อมอยู่เป็นสุขตลอดไป กิจกรรมหล่อเทียนจำนำพรรษาถวายผ้าป่า ๙ วัด^๗

ด้านความสามัคคี คือ ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมบวชนาคและทอดผ้าป่าสามัคคี^๘

ด้านความสามัคคี คือการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด กิจกรรมก่อพระเจดีย์ทรายวันสงกรานต์^๙

ด้านความสามัคคี คือ ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุ ผลตามที่ต้องการเกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด

^๔ สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม, เจ้าอาวาสวัดราชบุรุษ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงศรี สิริสาโร (ดำรงศรี สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวมาม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย ฐิตวิริโย (มหาชาญชัย ฐิตวิริโย), เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภสสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ พระสมุห์ปรีชา อารีโย (ปรีชา อารีโย), เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์^{๑๐}

สรุปว่า ความสามัคคีนั้น ต้องอาศัยเหตุที่เรียกว่า สาราณียธรรม หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือรูระต่างๆ โดยเต็มใจกระทำซึ่งความเคารพระหว่างกัน อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี จึงเป็นเรื่องสำคัญ สิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่างๆ เริ่มจากสถาบันเล็กๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน ปลุกฝังให้รู้จักความสามัคคี ก็ต้องช่วยกันทุก ๆ ฝ่าย และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นหรือหมู่คณะได้อย่างสงบสุข

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี
๑. แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือรูระต่างๆ โดยเต็มใจ
๒. อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี จึงเป็นเรื่องสำคัญ สิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่างๆ เริ่มจากสถาบันเล็กๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ
๓. ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์
๔. การปลุกฝังบุคคลเหล่านี้ให้รู้จักความสามัคคี ก็ต้องช่วยกันทุก ๆ ฝ่าย และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นหรือหมู่คณะได้อย่างสงบสุข
๕. การเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม ตำบลพะยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๒๖ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑. แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือธุระต่างๆ โดยเต็มใจ	๓	๑, ๔, ๖
๒. อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี จึงเป็นเรื่องสำคัญ สิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่างๆ เริ่มจากสถาบันเล็กๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ	๗	๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๓. ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์	๔	๑, ๓, ๔, ๗,
๔. การปลูกฝังบุคคลเหล่านี้ได้รู้จักความสามัคคี ก็ต้องช่วยกันทุก ๆ ฝ่าย และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น หรือหมู่คณะได้อย่างสงบสุข	๖	๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐
๕. การเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน	๓	๔, ๙, ๑๐

๒. ด้านสุขภาพอนามัย

ด้านสุขภาพอนามัย คือ สุขภาพอนามัยส่วนบุคคลที่ดีนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ทั้งเหตุผลทางด้านสุขภาพและเหตุผลทางสังคม การรักษาความสะอาดของมือและร่างกายเป็นสิ่งสำคัญในการยับยั้งการเจริญเติบโตและแพร่กระจายของเชื้อโรคและความเจ็บป่วย นี่เป็นสุขนิสัยขั้นพื้นฐานที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของคุณ และยังช่วยปกป้องคนรอบข้างของคุณได้อีกด้วย สุขภาพส่วนบุคคลนั้นถือเป็นเรื่องส่วนรวมของสังคม เริ่มตั้งแต่การมีสุขภาพส่วนบุคคลที่ดีอยู่เสมอ นั้นหมายถึงการทำความสะอาดร่างกายเป็นประจำจะช่วยลดการเกิดกลิ่นกาย ที่น่าอับอายในที่สาธารณะ เช่นในที่ทำงานหรือโรงเรียน^{๑๑}

ด้านสุขภาพอนามัย คือ จัดให้มีหน่วยแพทย์และหน่วยปฐมพยาบาลเคลื่อนที่เฉพาะกิจประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและงานด้านสังคมให้แก่ผู้ด้อยโอกาส และอาจจะติดเรื่องการทำงานจนไม่อาจจะไปหาหมอได้ เช่น จัดหน่วยเคลื่อนที่เร็วตลอด ๒๔ ชั่วโมง^{๑๒}

ด้านสุขภาพอนามัย คือ ลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี สุขภาพจิต สุขภาพกาย ลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ประโยชน์ของการมีสุขภาพจิตดี ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมีลักษณะหลายประการ คือ ๑) เป็นผู้ที่มีความสามารถและความเต็มใจที่จะรับผิดชอบอย่าง เหมาะสมกับระดับอายุ ๒) เป็นผู้ที่มีความพอใจในความสำเร็จจากการได้เข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยไม่คำนึงว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น จะมีการถกเถียงกันมาก่อนหรือไม่ก็ตาม^{๑๓}

ด้านสุขภาพอนามัย คือ ภาวะของความไม่มีโรคหรือไม่บกพร่องยังไม่ถือว่ามีสุขภาพ แต่สุขภาพมีความหมาย เชิงบวกที่เน้นความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม นั่นคือต้องมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคมครบทุกด้าน^{๑๔}

ด้านสุขภาพอนามัย คือ สุขภาพจิต สุขภาพกาย ลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ประโยชน์ของการมีสุขภาพจิตดี ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมีลักษณะหลายประการ คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถและความเต็มใจที่จะรับผิดชอบอย่าง เหมาะสมกับระดับอายุ เป็นผู้ที่มีความพอใจในความสำเร็จจากการได้เข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยไม่คำนึงว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น จะมีการถกเถียงกันมาก่อนหรือไม่ก็ตาม^{๑๕}

^{๑๑} สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ พระครูวิสิฐพัฒนพิธาน (วิรุทธิ์ ธมมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูวินัยสันติคุณ (เงิน ขนติโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูอภินันท์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม, เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านสุขภาพอนามัย คือการที่ประชาชนเข้าถึงการรักษา อย่างดีการจัดตั้งให้มีหอกระจายข่าว เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล^{๑๖}

ด้านสุขภาพอนามัย คือ ควรที่จะมีสถานที่รักษา เช่น สมุนไพร ควรมีหมอ และพยาบาล พร้อมตลอดเวลาจัดตรวจร่างกายอยู่เป็นประจำ^{๑๗}

ด้านสุขภาพอนามัย คือการบริการสาธารณะให้กับประชาชนโดยทั่วไป การจัดให้มีการตรวจสุขภาพพระภิกษุ – สามเณรประจำปี การจัดให้มีห้องน้ำบริการประชาชน^{๑๘}

ด้านสุขภาพอนามัย คือการร่วมมือในชุมชนเพื่อกำจัดโรคไข้เลือดออก เช่น การจัดการด้านการควบคุมลูกน้ำยุงลาย กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง^{๑๙}

ด้านสุขภาพอนามัย คือ ควรรับประทานอาหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และอาหารช่วยควบคุมการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายให้เป็นปกติ คนเราจึงรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และปริมาณเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ควรทำให้ร่างกายเจริญเติบโต คนเราจะมีรูปร่างสูงใหญ่เพียงใด ขึ้นอยู่กับการรับประทานอาหาร ควรรับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ ร่างกายก็จะสูงใหญ่ตามลักษณะทางพันธุกรรม ตรงกันข้ามกับคนที่รับประทานอาหารไม่ถูกหลักโภชนาการ^{๒๐}

สรุปว่า สุขภาพอนามัย ได้แก่ การรักษาความสะอาดของมือและร่างกายเป็นสิ่งสำคัญในการยับยั้งการเจริญเติบโตและแพร่กระจายของเชื้อโรคและความเจ็บป่วย จัดให้มีหน่วยแพทย์และหน่วยปฐมพยาบาลเคลื่อนที่เฉพาะกิจประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการรักษา จึงมีการจัดตั้งให้มีหอกระจายข่าว เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล บริการสาธารณะให้กับประชาชนโดยทั่วไป

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย (มหาชาญชัย จิตวิริโย), เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงศรี สิริสาโร (ดำรงศรี สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวงาม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภัสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระสมุห์ปรีชา อารีโย (ปรีชา อารีโย), เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายสือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพอนามัย

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพอนามัย
๑.การรักษาความสะอาดของมือและร่างกายเป็นสิ่งสำคัญในการยับยั้งการเจริญเติบโตและแพร่กระจายของเชื้อโรคและความเจ็บป่วย
๒.จัดให้มีหน่วยแพทย์และหน่วยปฐมพยาบาลเคลื่อนที่เฉพาะกิจประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต
๓. การที่ประชาชนเข้าถึงการรักษา
๔.การจัดตั้งให้มีหอกระจายข่าว เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล
๕.บริการสาธารณสุขให้กับประชาชนโดยทั่วไป

ตารางที่ ๔.๒๘ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสุขภาพอนามัย

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.การรักษาความสะอาดของมือและร่างกายเป็นสิ่งสำคัญในการยับยั้งการเจริญเติบโตและแพร่กระจายของเชื้อโรคและความเจ็บป่วย	๘	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐
๒.จัดให้มีหน่วยแพทย์และหน่วยปฐมพยาบาลเคลื่อนที่เฉพาะกิจประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต	๔	๒, ๕, ๖, ๘
๓. การที่ประชาชนเข้าถึงการรักษา	๓	๓, ๔, ๗,
๔.การจัดตั้งให้มีหอกระจายข่าว เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล	๖	๓, ๔, ๖, ๗, ๙, ๑๐
๕.บริการสาธารณสุขให้กับประชาชนโดยทั่วไป	๓	๕, ๗, ๑๐

๓. ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือ ศีลธรรม เป็นของสากลมีในทุกศาสนา สอนให้คนเป็นคนดีไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันเมื่อมีผู้ตกทุกข์ได้ยาก แบ่งปันแก่ผู้ด้อยกว่า ไม่โกหกหลอกลวง ไม่ทำลายชีวิตซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่อผู้น้อย และกตัญญูต่อผู้ใหญ่ ให้ความเคารพต่อคู่ครอง เพื่อความสงบในสังคม^{๒๑}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือ วัฒนธรรม สิ่งที่ถูกปฏิบัติสืบกันมาเป็นมากกว่าประเพณีเพราะมีการวิวัฒนาการ จนกลายเป็นวัฒนธรรม เช่น การไหว้เป็นวัฒนธรรมของไทย และมีการต่อยอดออกไปเป็นการไหว้ผู้ใหญ่ การรับไหว้ต่อผู้น้อย การไหว้พระ หรือแม้แต่การไหว้ถวายบังคมต่อพระมหากษัตริย์^{๒๒}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือ รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย เช่น ความเหมาะสม แต่ถ้าเป็นในวิชาหน้าที่พลเมืองจะแปลว่าสิ่งที่มนุษย์ เปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญงอกงาม และสืบต่อกันมาที่ยาวนาน^{๒๓}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจที่งดงาม อันได้แก่ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม คติธรรม ตลอดจนศิลปะ วรรณคดี และระเบียบแบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณี^{๒๔}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือ เบญจศีล และ เบญจธรรม คือศีล ๕ และธรรม ๕ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมระดับต้นสำหรับให้สมาชิกสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุข ไม่กลัว ไม่หวาดระแวงภัย เป็นหลักประกันสังคมที่สำคัญ เช่น สังคมที่สงบสุข ไร้ว่างใจกันได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทะเลาะ ไม่กดขี่ข่มเหง ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นต้น ก็เพราะสมาชิกของสังคมยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมนี้^{๒๕}

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสิฐพัฒนพิธาน (วิรุทธิ์ ธมมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูวินัยสันติคุณ (เงิน ขนติโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูอภิรมณ์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม, เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือการปฏิบัติธรรม เช่น การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในช่วงปิดภาคเรียนและศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การจัดโครงการอุปสมบท เพื่อสืบสารประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม^{๒๖}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือ ศีลธรรมหมายถึงกฎความเชื่อและหลักปฏิบัติอันเป็นอุดมคติ เช่น ในปรัชญาที่ว่า “การฆาตกรรมเป็นการผิดจริยธรรม” ซึ่งในการตีความหมายในข้อแรกอาจจะไม่เห็นว่าเป็นสิ่งผิดด้วยเหตุผลบางประการก็เป็นได้แต่ก็อาจจะบ่งว่าไม่ควรจะใช้เป็นกฎการปฏิบัติเพราะเป็นความเชื่อโดยทั่วไป กรณีที่ว่ำนนี้เรียกว่าว่ำนดินิยมทางศีลธรรม^{๒๗}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือการสืบทอดประเพณีอันดีงาม เช่น การจัดโครงการงานประเพณีลอยกระทง เพื่อสืบทอดประเพณีอันดีงาม การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และห้องสมุดธรรมะ^{๒๘}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือการร่วมจัดงานตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น การจัดงานทำบุญปีใหม่ สลากกัฏ ส่งท้ายปีเก่าวิถีไทย ต้อนรับปีใหม่วิถีพุทธ เจริญพระพุทธมนต์เถลิงศกใหม่ การจัดโครงการงานประเพณีสงกรานต์ เล่นสงกรานต์งานวัด^{๒๙}

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม คือในปัจจุบัน พ่อและแม่ไม่มีเวลาอบรมลูก ๆ ต้องให้ทางพระสงฆ์ในการอบรม เช่น ตั้งศูนย์ให้เยาวชน ได้เรียนรู้ ในเรื่องต่าง ๆ^{๓๐}

สรุปว่า วัฒนธรรม สิ่งทีปฏิบัติสืบทอดมาเป็นมากกว่าประเพณีเพราะมีการวิวัฒนาการจนกลายเป็นวัฒนธรรม อาทิ เช่นการไหว้เป็นวัฒนธรรมของไทย และมีการต่อยอดออกไป เป็นการไหว้ผู้ใหญ่ การรับไหว้ต่อผู้น้อย การไหว้พระ การสืบทอดประเพณีอันดีงาม ส่วนศีลธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์กฎความเชื่อและหลักปฏิบัติอันเป็นอุดมคติ เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจทั้งดงาม

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย (มหาชาญชัย จิตวิริโย), เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงค์ สิริสาโร (ดำรงค์ สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวมาม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภัสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระสมุห์ปรีชา อารีโย (ปรีชา อารีโย), เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายสือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม ตำบลพะยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๒๙ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวัฒนธรรม ศีลธรรม

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวัฒนธรรม ศีลธรรม
๑. สิ่งที่ปฏิบัติสืบกันมาเป็นมากกว่าประเพณีเพราะมีการวิวัฒนาการ จนกลายเป็นวัฒนธรรม
๒. การไหว้เป็นวัฒนธรรมของไทย
๓. การไหว้พระ การสืบทอดประเพณีอันดีงาม
๔. เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์
๕. กฎความเชื่อและหลักปฏิบัติอันเป็นอุดมคติ

ตารางที่ ๔.๓๐ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวัฒนธรรม ศีลธรรม

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑. สิ่งที่ปฏิบัติสืบกันมาเป็นมากกว่าประเพณีเพราะมีการวิวัฒนาการ จนกลายเป็นวัฒนธรรม	๓	๑, ๔, ๖
๒. การไหว้เป็นวัฒนธรรมของไทย	๗	๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๓. การไหว้พระ การสืบทอดประเพณีอันดีงาม	๔	๑, ๓, ๔, ๗,
๔. เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์	๖	๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐
๕. กฎความเชื่อและหลักปฏิบัติอันเป็นอุดมคติ	๓	๔, ๙, ๑๐

๔. ด้านส่งเสริมอาชีพ

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ ซึ่งนอกจากโครงการหลวงจะได้สร้างคุณประโยชน์ให้มีอาชีพทำกินเลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคงแล้ว ยังได้สร้างประโยชน์ให้ประชาชนทั่วไปอย่างเรา ๆ ได้มีอาหารปลอดสารพิษ อาหารคุณภาพดีไว้บริโภค โดยเฉพาะพืชหลาย ๆ ชนิดที่ได้มีการศึกษาวิจัยจนสามารถเพาะพันธุ์ในเมืองไทยได้ จึงไม่ต้องนำเข้าจากเมืองนอก เป็นการช่วยลดภาระให้ประเทศชาติ อีกทั้งยังสามารถส่งออกได้อีก ซึ่งนับว่า ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างแท้จริงและยั่งยืน^{๓๑}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการแล้วจะทำให้เกิดการส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้งหลายนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะให้มีการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ เพื่อให้ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง^{๓๒}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ ช่วยในการให้ชุมชนได้มีรายได้ เช่น การแนะนำและให้ข้อมูลเรื่องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์พร้อมทั้งจับคู่กับบริษัทด้านการออกแบบและผลิตบรรจุภัณฑ์ที่มีความชำนาญการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายจริงโดยการจับคู่ทางธุรกิจให้กับผู้ประกอบการที่มีโรงงานผลิตอาหารที่รับจ้างผลิตและได้รับการรับรองมาตรฐานจากทาง อ.ย.^{๓๓}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดตั้งขึ้นมาก็เพื่อที่จะให้มีการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทาง และวิธีการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพให้กับชุมชน^{๓๔}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ ส่วนโครงการประเภทการส่งเสริมอาชีพโดยตรงนั้นก็มีจำนวนไม่น้อย ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ จึงได้มีโครงการเกี่ยวกับประเภทการส่งเสริมอาชีพโดยตรง เช่น การทำโครงการฝึกอบรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ^{๓๕}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้าขาย โดยทางวัดได้จัดให้มีตลาดค้าขาย^{๓๖}

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิพัฒนพิธาน (วิรุทธิ์ ฌมมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูชินสันติคุณ (เงิน ขนติโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูอภิรมณ์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม, เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย (มหาชาญชัย จิตวิริโย), เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ การฝึกอาชีพ ฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชนกลุ่มอาชีพ ในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการผลิต การปลูกการสร้างสรรค์ผลิต ผลิตภัณฑ์ตลอดจน ส่งเสริม อาชีพและสร้างโอกาสให้เกิดการทำงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนอยู่ในวัยทำงาน^{๓๗}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ วัตถุประสงค์ที่ขายของให้กับประชาชนในชุมชนโดยทั่วถึงกันเพื่อให้ ทุกๆคนได้มีรายได้เพื่อพัฒนาตนเองต่อไป^{๓๘}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ วัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้โดยจัดทำโครงการเพื่อชุมชน เช่น OTOP แก่ชุมชนจะได้เข้มแข็ง และเพื่ออนาคต ลูกหลาน^{๓๙}

ด้านส่งเสริมอาชีพ คือ ผู้นำชุมชนควรมีการส่งเสริมอาชีพให้หลายๆประชาชนจะได้มี ทางเลือก ชุมชนควรจะรวมตัวเพื่อจะได้มีโอกาส สร้าง ตลาด และการต่อรอง ราคา สินค้า และชุมชน ควรจะตั้งเป็นสหกรณ์ เพื่อการผลิต เป็นต้น หรืออื่นๆ^{๔๐}

สรุปว่าการส่งเสริมอาชีพ เป็นโครงการหลวงจะได้สร้างคุณประโยชน์ให้มีอาชีพทำกิน เลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคง ผู้นำชุมชนควรมีการส่งเสริมอาชีพให้หลายๆประชาชนจะได้มีทางเลือก การ สร้างตลาด และการต่อรอง ราคา สินค้าเพื่อการผลิต รวมถึงการจัดสถานที่ขายของให้กับประชาชนใน ชุมชนโดยทั่วถึงกันเพื่อให้ทุกๆคนได้มีรายได้ และชุมชนควรจะตั้งเป็นสหกรณ์ช่วยในการให้ชุมชนได้มี รายได้

ตารางที่ ๔.๓๑ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำ ตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านส่งเสริมอาชีพ

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของ คณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านส่งเสริมอาชีพ
๑.โครงการหลวงจะได้สร้างคุณประโยชน์ให้มีอาชีพทำกิน เลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคง
๒.ผู้นำชุมชนควรมีการส่งเสริมอาชีพให้หลายๆประชาชนจะได้มีทางเลือก
๓. การสร้างตลาด และการต่อรอง ราคา สินค้าเพื่อการผลิต
๔.จัดสถานที่ขายของให้กับประชาชนในชุมชนโดยทั่วถึงกันเพื่อให้ทุกๆคนได้มีรายได้
๕.ชุมชนควรจะตั้งเป็นสหกรณ์ช่วยในการให้ชุมชนได้มีรายได้

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงค์ สิริสาโร (ดำรงค์ สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวงาม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภัสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระสมุห์ปรีชา อารีโย (ปรีชา อารีโย), เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายสือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านส่งเสริมอาชีพ

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.โครงการหลวงจะได้สร้างคุณประโยชน์ให้มีอาชีพทำกิน เลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคง	๒	๗, ๘
๒.ผู้นำชุมชนควรมีการส่งเสริมอาชีพให้มากๆ ประชาชนจะได้มีทางเลือก	๘	๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๓. การสร้างตลาด และการต่อรอง ราคา สินค้าเพื่อการผลิต	๕	๑, ๓, ๔, ๗, ๙
๔.จัดสถานที่ขายของให้กับประชาชนในชุมชนโดยทั่วถึงกันเพื่อให้ทุกคนได้มีรายได้	๓	๓, ๙, ๑๐
๕.ชุมชนควรจะต้องเป็นสหกรณ์ช่วยในการให้ชุมชนได้มีรายได้	๙	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐

๕. ด้านสันติสุข

ด้านสันติสุข คือ เราจะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการสร้างสันติสุขอย่างต่อเนื่อง โดยการรักษาความสัมพันธ์แบบพลวัตกับบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เราจะมองหาโอกาสที่จะช่วยเหลือในการ“สร้างชื่อใหม่ของการเคลื่อนไหวเพื่อสันติสุขทั่วโลก ให้เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อ“การสร้างสันติสุข”เชิงบวก ที่ทำได้จริง และสำคัญมากขึ้น^{๔๑}

ด้านสันติสุข คือ ศิล ๕ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันทั้ง ทางกาย ทางวาจา ทางใจ นอกจากมนุษย์ควรรักษา ศิล ๕ ยังควรสรรเสริญการมีศิลป ๕ พร้อมกับชักชวนให้ผู้อยู่รอบข้างรักษาศิล ๕^{๔๒}

ด้านสันติสุข คือ ตระหนักว่าเราอยู่ร่วมในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ภายในชุมชนเดียวกัน หรือพุทธบริษัท ๔ ดังที่เห็นในสังฆะของหมู่บ้าน ชุมชนซึ่งมีพระจากหลายชาติ แต่ทั้งหมดก็มีวิถีชีวิตร่วมกันได้ เพราะอยู่ใต้หลังคาแห่งอุดมคติเดียวกัน ในปัจจุบันคนไทยทุกคนล้วนอยากให้ประเทศมีความสงบสันติ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ทุกคนรู้สึกเหมือนนั่งอยู่บนฐานไฟร้อน และอยากให้สถานการณ์สงบเร็วที่สุด นี่คือความหมายที่หนึ่งของการมีสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน^{๔๓}

ด้านสันติสุข คือ แลกเปลี่ยนสิ่งของ สิ่งที่เป็นอย่างเท่าเทียมกัน ในการดำรงชีวิตอยู่เราจำเป็นต้องมีปัจจัย ๔ ในขณะที่มีความแตกต่างทางฐานะกันอยู่มาก เราจึงไม่ควรแบ่งแยกคนรวยและคนจน แต่มองว่าทุกคนเป็นสมาชิกของสังคม ทุกคนควรได้รับปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มีชีวิตอยู่ได้^{๔๔}

ด้านสันติสุข คือ การใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา มีคำกล่าวว่า "คำพูดเป็นสิ่งที่ไม่ต้องซื้อหา เราต้องใช้คำพูดอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่เป็นการทำร้ายใคร" หลวงพี่แนะนำว่าก่อนที่จะพูดขอให้ลองตามลมหายใจสามครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่า ไม่ได้พูดขณะที่กำลังโกรธ ซึ่งหัวใจจะเต้นแรง ใบหน้าและหูของเราแดง ให้ตามลมหายใจจนหัวใจสงบลง และใบหน้าเป็นปกติ แล้วจึงค่อยพูดออกไป^{๔๕}

ด้านสันติสุข คือการจัดให้มีหน่วยบริการประชาชน โดยมีป้อมยามตำรวจอยู่บริเวณด้านหน้าของวัด เพื่ออำนวยความสะดวกและป้องกันเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นกับประชาชน^{๔๖}

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิพัฒนพิธาน (วิรุทธิ์ ฌมมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูชินสันติคุณ (เงิน ขนติโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระครูอภิรมณ์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม, เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย (มหาชาญชัย จิตวิริโย), เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านสันติสุข คือ เคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เพราะจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย อาจเรียกสิ่งนี้ว่า ศีล หรือ วินัย นั้นหมายความว่า ไม่ว่าจะอาวุโสมากหรือน้อย เราควรปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น^{๔๗}

ด้านสันติสุข คือ จัดให้ความรู้กับประชาชนโดยทั่วไปถึงความรุนแรงว่ามันไม่ใช่อะไรและผลกระทบข้างเคียงจะเป็นเช่นไร^{๔๘}

ด้านสันติสุข คือควรจัดให้พระสงฆ์ได้มีการอบรมเรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา ให้กับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ^{๔๙} ด้านสันติสุข คือ ควรจัดอบรมเด็กและเยาวชนว่าสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดี เพื่อสังคมจะได้อยู่อย่างปลอดภัยจากสิ่งต่างๆเช่น ยาเสพติด หรือ ขโมย เพราะจะเป็นผลต่ออนาคตของชาติและลูกหลาน^{๕๐}

สรุปว่า สันติสุข เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกัน ทั้งเป็นการรักษาความสัมพันธ์แบบพลวัตกับบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตอยู่เราจำเป็นต้องมีปัจจัย ๔ เคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน การใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา รวมถึงการจัดอบรมเด็กและเยาวชนว่าสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดี เพื่อสังคมจะได้อยู่อย่างปลอดภัย

ตารางที่ ๔.๓๓ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข
๑.ปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกัน
๒.การรักษาความสัมพันธ์แบบพลวัตกับบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง
๓. การดำรงชีวิตอยู่เราจำเป็นต้องมีปัจจัย ๔
๔.การเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน การใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา
๕.การจัดอบรมเด็กและเยาวชนว่าสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดี เพื่อสังคมจะได้อยู่อย่างปลอดภัย

^{๔๗} สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงค์ สิริสาโร (ดำรงค์ สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวงาม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภัสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระสมุห์ปริชา อารีโย (ปริชา อารีโย), เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายสือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๔ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสันติสุข

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.ปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกัน	๔	๕, ๖, ๗, ๘
๒.การรักษาความสัมพันธ์แบบพลวัตกับบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	๑	๑
๓. การดำรงชีวิตอยู่เราจำเป็นต้องมีปัจจัย ๔	๓	๓, ๔, ๙,
๔.การเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน การใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา	๘	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐
๕.การจัดอบรมเด็กและเยาวชนว่าสิ่งไหนดีและสิ่งไหนไม่ดี เพื่อสังคมจะได้อยู่อย่างปลอดภัย	๔	๒, ๔, ๙, ๑๐

๖. ด้านศึกษาสงเคราะห์

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ กิจกรรม เรียนรู้พุทธชนันต์ ๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้สู่เยาวชน โครงการมอบทุนการศึกษาแก่ภิกษุสามเณร ที่สนใจศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม มอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีส่งเสริมให้เยาวชนในตำบลได้รับการศึกษาอบรมวิชาพระพุทธศาสนา^{๕๑}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาหรือสถาบันอื่น หรือบุคคลอื่นผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน และคณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของพระสงฆ์การศึกษาสงเคราะห์นั้นว่าโดยลักษณะควรแยกออกเป็นลักษณะ คือ การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ประชาชน หรือพระภิกษุสามเณร^{๕๒}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใกล้วัด^{๕๓}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชนเป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา^{๕๔}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมบ่มนิสัยเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้โอกาสวัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติในวัยเด็ก^{๕๕}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือการจัดตั้งศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในวัด เพื่อส่งเสริมการพัฒนาจิตใจให้เยาวชนเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น^{๕๖}

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิพัฒนพิธาน (วิรุทธิ์ ฌมมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระครูวสินสันตติคุณ (เงิน ขนติโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระครูอภิรมณ์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม, เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย (มหาชาญชัย จิตวิริโย), เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ ควรจะมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนกสามัญศึกษา ควรมีการศึกษาพระปริยัติธรรม หมวดธรรมบาลีหมวดพระธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๗ และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้มีวัดต่าง ๆ จำนวนมาก^{๕๗}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ ควรจัดอบรมหรือจัดบวชสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อจะได้ศึกษาธรรม^{๕๘}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือควรจัดสอนเรื่อง บาลี ต่าง ๆ กับพระและสามเณร อย่างเป็นระบบและต่อยอดอย่างมีการพัฒนาตลอด^{๕๙}

ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ การสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไปจัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัวหรือเป็นรูปคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบได้แก่ จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การช่วยพัฒนาสถานศึกษาเช่น ช่วยสร้างสถานที่เรียน หรือสวนสำหรับพักผ่อนของชุมชน การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษาเช่น หนังสือ หรืออุปกรณ์ทางการกีฬา อื่นๆ^{๖๐}

สรุปว่า ศึกษาสงเคราะห์ คือศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาหรือโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การช่วยพัฒนาสถานศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดี หรือแม้แต่การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษาเช่น หนังสือ หรืออุปกรณ์ทางการกีฬา

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงค์ สิริสาโร (ดำรงค์ สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวงาม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภัสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระสมุห์ปรีชา อารีโย (ปรีชา อารีโย), เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายสือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม ตำบลพะยอม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๕ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์	
๑.ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม	
๒.การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนาศึกษา	
๓. จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา	
๔.การช่วยพัฒนาสถานศึกษา แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดี	
๕.การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษาหรืออุปกรณ์ทางการกีฬา	

ตารางที่ ๔.๓๖ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านศึกษาสงเคราะห์

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม	๑	๗
๒.การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนาศึกษา	๕	๒, ๓, ๖, ๗, ๘,
๓. จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา	๒	๔, ๗,
๔.การช่วยพัฒนาสถานศึกษา แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดี	๓	๘, ๙, ๑๐
๕.การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษาหรืออุปกรณ์ทางการกีฬา	๒	๙, ๑๐

๗. ด้านสาธารณสงเคราะห์

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ถือได้ว่าเป็นงานที่เป็นพลังสำคัญในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เป็นงานที่มหาเถรสมาคมกำหนดให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาสังคม ยามเกิดปัญหาภัยธรรมชาติ อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย ต่าง ๆ เป็นต้น^{๖๑}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ในภาวะปกติ พระสงฆ์มีหน้าที่ดำรงตนเป็นแบบอย่าง และคอยให้คำปรึกษา รวมทั้งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ถูกที่ควร เห็นได้จากการที่พระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการจัดการชุมชน จัดการป่า จัดการน้ำ และจัดการวัดให้เป็นศูนย์เรียนรู้^{๖๒}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ เพื่อให้วัดเกิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน คือวัดและชุมชนต้องทำงานร่วมกันช่วยเหลือและเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เยาวชน ประชาชน คือร่วมมือกันทุกๆส่วนและให้ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม^{๖๓}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ นำชุมชนปรับปรุงสิ่งแวดล้อมวัด เช่น โรงเรียน สถานิออนามัย ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนระดมครู นักเรียน ประชาชนรอบวัดช่วยกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยมลพิษของโรงงานต่าง ๆ เป็นประจำทุกอาทิตย์ละ ๑ วัน^{๖๔}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น จัดประกวดคำขวัญของนักเรียน เด็ก เยาวชนรอบวัดโดยที่วัดและชุมชนประสานใจกัน เช่นผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต. เป็นต้น^{๖๕}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ให้การดูแลผู้สูงอายุภายในวัด การจัดตั้งให้มีสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุภายในวัด^{๖๖}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ควรมีนโยบายให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนประชาชน เยาวชน ได้เข้าวัดและเห็นความสะอาด เรียบร้อย เป็นที่น่าประทับใจ ในการเข้าวัดซึ่งจะได้ฟังเทศน์ การทำบุญ การศึกษาธรรม การที่วัดจะสะอาดได้ก็ต้องได้ความร่วมมือจากชุมชน ผู้เข้าวัด วัดพุทธทาวนา รามจึงเห็นความสำคัญของโครงการนี้^{๖๗}

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสิฐพัฒนพิธาน (วิรุทธิ์ ธมมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูวศินสันตติคุณ (เงิน ขนติโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๓} สัมภาษณ์ พระครูอภิรมณ์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม, เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๖} สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย, เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๗} สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงค์ สิริสาโร (ดำรงค์ สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวมาม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือการบริการเผาศพไร้ญาติ ฟรี หรือ เก็บค่าบำรุงไม่แพงจนเกินไป เช่น กำหนด อัตราค่าศพออย่างเป็นธรรม การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือในการบำเพ็ญกุศลศพ^{๖๘}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือการจัดตั้งกองทุนเพื่อการช่วยเหลือประชาชนในยามภัยมาจากธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น^{๖๙}

ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ แนะนำให้เจ้าอาวาส ดูแลควบคุมการก่อสร้าง ตลอดจนบูรณปฏิสังขรณ์ ถาวรวัตถุในวัด ในเขตปกครอง ให้ถูกต้องตามแบบแปลนวัสดุก่อสร้างที่คงทนมีคุณภาพ ประหยัดได้มาตรฐานการก่อสร้าง เหมาะสมกับสภาพชุมชน แนะนำให้เจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด ดูแลการก่อสร้างอย่างใกล้ชิด จัดทำบัญชี รายรับ- รายจ่ายในการก่อสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่างๆ ใช้จ่ายอย่างประหยัด โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ตามที่ผู้บังคับบัญชากำหนดไว้ ควบคุมดูแลในการขออนุญาตก่อสร้าง หรือรื้อถอนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในวัดให้เป็นไปตามระเบียบของคณะสงฆ์ปกครอง^{๗๐}

สรุปว่า สาธารณสงเคราะห์ เป็นงานที่มหาเถรสมาคมกำหนดให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาสังคม มีนโยบายให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน การจัดตั้งให้มีสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุภายในวัด การที่พระสงฆ์เป็นผู้นำในการให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม และการจัดตั้งกองทุนเพื่อการช่วยเหลือประชาชนในยามภัยมาจากธรรมชาติ

^{๖๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภสฺสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๖๙} สัมภาษณ์ พระสมุห์ปรีชา อารีโย, เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายลือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม ตำบลพะยอม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๗ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสงเคราะห์

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสงเคราะห์
๑.เป็นงานที่มหาเถรสมาคมกำหนดให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาสังคม
๒.มีนโยบายให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนประชาชน
๓. การจัดตั้งให้มีสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุภายในวัด
๔.การที่พระสงฆ์เป็นผู้นำในการจัดการให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม
๕.การจัดตั้งกองทุนเพื่อการช่วยเหลือประชาชนในยามภัยมาจากธรรมชาติ

ตารางที่ ๔.๓๘ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสาธารณสงเคราะห์

เนื้อหา	ความถี่รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.เป็นงานที่มหาเถรสมาคมกำหนดให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาสังคม	๑	๑
๒.มีนโยบายให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนประชาชน	๕	๒, ๕, ๘, ๙, ๑๐
๓. การจัดตั้งให้มีสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุภายในวัด	๓	๓, ๖, ๗,
๔.การที่พระสงฆ์เป็นผู้นำในการจัดการให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม	๖	๒, ๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕.การจัดตั้งกองทุนเพื่อการช่วยเหลือประชาชนในยามภัยมาจากธรรมชาติ	๓	๔, ๕,, ๑๐

๘. ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรม

ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรมคือ ตามที่เคยได้ยินคำกล่าวว่า “บุญคุณต้องทดแทน ความแค้นต้องชำระ” นั้น คำแรกว่า “บุญคุณต้องทดแทน” นั้นจัดเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นอุดมมงคล เป็นเครื่องหมายของคนดี มีคุณธรรมตามพระสัทธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า^{๗๑} ซึ่งจะให้ผลเป็นความเจริญและสันติสุขแก่ชีวิตแต่ถ้อยคำเดียว แต่คำที่ ๒ ว่า “ความแค้นต้องชำระ” นั้นเป็นข้อปฏิบัติที่ไม่ดี เป็นความอัปมงคล เป็นเครื่องหมายของคนพาล ปัญญาโสดาเขต คือ คนโง่ จัดเป็นอธรรมที่มีแต่จะยังผลให้ผู้ปฏิบัติถึงความทุกข์เดือดร้อน ต่อๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด ตามอำนาจของกิเลส คือความโกรธ^{๗๒}

ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรมคือ พ่อแม่ เป็น บุพการี คือ ผู้มีพระคุณอย่างยิ่งใหญ่ของลูกๆ ด้วยว่า ท่านเป็นผู้ให้กำเนิด ทะนุถนอมกล่อมเลี้ยงลูกด้วยความรัก ด้วยเมตตาและกรุณาธรรม มีแต่ความปรารถนาจะให้ลูกมีความสุขและความเจริญ ลูกมีทุกข์ก็ปรารถนาจะให้ลูกพ้นทุกข์ แม้ความทุกข์เดือดร้อนของลูกนั้น มาตราว่าพ่อแม่จะรับหรือไถ่เอามาไว้ที่ตัวเองได้ พ่อแม่ก็จะทำเพื่อลูก เมื่อลูกมีความสุขความเจริญก็ไม่คิดเบียดเบียนแย่งความสุขของลูกมาไว้เฉพาะเพื่อตน คอยเป็นนายประกันให้ลูกเมื่อลูกผิดพลาดล่วงเกิน แม้จะเจ็บใจ ขำใจ เพราะลูกชั่วช้าเพียงใด ก็มีแต่อดภัยให้ลูกตลอดมา พ่อแม่จึงถือว่าเป็น “พรหม” คือ ผู้ประเสริฐของลูก^{๗๓}

ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรมคือ กตัญญูทเวทิตาธรรมเป็นธรรมเครื่องสร้างคนให้เป็นคนดีได้จริง ๆ เพราะความรู้คุณท่านผู้มีคุณและความตั้งใจจะตอบแทนพระคุณ คือเครื่องป้องกันภัยที่สำคัญที่สุดที่จะกันให้พ้นจากการทำผิดคิดร้ายได้ทั้งหมด โดยมีจุดมุ่งอยู่ที่ความไม่ปรารถนาจะทำให้ผู้มีพระคุณเป็นทุกข์เดือดร้อนกายใจ^{๗๔}

ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรมคือ ทุกคนมีผู้มีพระคุณของตน อย่างน้อยก็มารดาบิดาครูอาจารย์ เพียงมีกตัญญูรู้คุณท่านเท่าที่กล่าวนี้ ก็เพียงพอจะคุ้มครองตนให้พ้นจากความไม่ดีทั้งปวงได้ ขอให้เป็นการกตัญญูทเวทิตาจริงใจเท่านั้น อย่าให้เป็นเพียงนึกว่าตนเป็นคนกตัญญู ความจริงกับความนึกเอาแตกต่างกันมาก ผลที่จะได้รับจึงแตกต่างกันมากด้วย^{๗๕}

ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรมคือ ผู้กตัญญูทเวทิตานั้นจะรู้จักบุญคุณของผู้มีบุญคุณทั้งหมด จะตอบสนองทุกคนเต็มสติปัญญาความสามารถควรแก่ผู้รับ และนี่เองที่จะเป็นเหตุให้คิดดีพูดดีทำดี เพราะเกรงว่าการคิดไม่ดี พูดไม่ดี ทำไม่ดีจะมีส่วนทำให้ผู้มีบุญคุณเดือดร้อน เช่น มารดาบิดาเป็นผู้มี

^{๗๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสิฐพัฒนพิธาน (วีรยุทธ์ ธมฺมทตฺโต ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระครูวศินสันติคุณ (เงิน ขนฺติโก), เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๓} สัมภาษณ์ พระครูอภิรมณ์ศาสนกิจ (สุรศักดิ์), เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บรรจง เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๔} สัมภาษณ์ พระมหารุ่งอรุณ สุวโร, เจ้าอาวาสวัดลำบัว อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.

พระองค์ ลูกกตัญญูจะประพจน์ตัวเป็นคนดี จะไม่เป็นคนเลว เพราะเกรงว่ามารดาบิดาจะเสื่อมเสีย นี่ก็เท่ากับคุ้มครองตนเองได้แล้วด้วยความกตัญญูกตเวที^{๗๕}

ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม คือวัดและชุมชน ควรจะส่งเสริมให้จัดขึ้น เช่น จัดกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ^{๗๖}

ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรมคือ พ่อแม่ เป็น บุพการี คือ ผู้มีพระคุณอย่างยิ่งใหญ่ของลูกๆ ด้วยว่า ท่านเป็นผู้ให้กำเนิด หนุนนอมกล่อมเลี้ยงลูกด้วยความรัก ด้วยเมตตาและกรุณาธรรม มีแต่ความปรารถนาจะให้ลูกมีความสุขและความเจริญ ลูกมีทุกข์ก็ปรารถนาจะให้ลูกพ้นทุกข์ แม้ความทุกข์เดือดร้อนของลูกนั้น พ่อแม่จะรับหรือไถ่เอามาไว้ที่ตัวเองได้ พ่อแม่ก็จะทำเพื่อลูก^{๗๗}

ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม คือโรงเรียน วัด ชุมชน ควรที่จะร่วมมือกันจัดกิจกรรมขึ้นมา เช่น จัดกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ^{๗๘}

ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม คือวัด โรงเรียน ชุมชน ควรกำหนดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เยาวชน ลูกหลานต่อ ๆ ไป ควรจัดกิจกรรมวันไหว้ครู^{๗๙}

ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรมคือ ลูกชายลูกหญิง เมื่อรู้และระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่แล้วพึงปฏิบัติดีตอบแทนพระคุณท่าน โดยประการต่าง ๆ เป็นต้น ว่า ช่วยทำกิจของท่านด้วยความเต็มใจ ไม่บิดพลิ้วหรือคอยหลีกเลี่ยง ดำรงวงศ์สกุลของท่านไว้ให้ดี ไม่ทำให้เสื่อมเสีย ประพจน์ตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาทของท่าน ประณิบัติและรักษาน้ำใจท่าน ไม่ทำให้ท่านต้องเสียหน้าตา เสียหน้าใจ เพราะความประพฤติไม่ดีของตน ท่านเลี้ยงดูเรามาแล้ว เมื่อเรามีกำลังพอก็เลี้ยงดูท่านตอบแทนท่านล่วงลับไปแล้ว ก็ทำบุญอุทิศให้^{๘๐}

สรุปว่า กตัญญูกตเวทีตาธรรม คือข้อปฏิบัติที่เป็นอุดมมงคล เป็นธรรมเครื่องสร้างคนให้เป็นคนดี ทุกคนมีผู้มีพระคุณของตน อย่างน้อยก็มารดาบิดาครูอาจารย์ ความรู้คุณท่านผู้มีคุณและความตั้งใจจะตอบแทนพระคุณ คือเครื่องป้องกันภัยเพียงพอจะคุ้มครองตนให้พ้นจากความไม่ดีทั้งปวงได้ เมื่อรู้และระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่แล้ว พึงปฏิบัติดีตอบแทนพระคุณท่าน ช่วยทำกิจของท่านด้วยความเต็มใจ ประพจน์ตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาทของท่าน ประณิบัติและรักษาน้ำใจท่าน เป็นต้น

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกลญาณธรรม เจ้าอาวาสวัดราชบุรุษ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๖} สัมภาษณ์ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย (มหาชาญชัย จิตวิริโย), เจ้าอาวาสวัดศิวันาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๗} สัมภาษณ์ พระอธิการดำรงศรี สิริสาโร (ดำรงศรี สิริสาโร), เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวงาม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภัสสโร), เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๗๙} สัมภาษณ์ พระสมุห์ปรีชา อารีโย (ปรีชา อารีโย), เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายสือชัย แสงเงินอ่อน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม ตำบลพะยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๙ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรม

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามัคคี	
๑.ข้อปฏิบัติที่เป็นอุดมมงคล เป็นธรรมเครื่องสร้างคนให้เป็นคนดี	
๒.ความรู้คุณท่านผู้มีคุณและความตั้งใจจะตอบแทนพระคุณ	
๓. เครื่องป้องกันภัยเพียงพอจะคุ้มครองตนให้พ้นจากความไม่ดีทั้งปวงได้	
๔.เมื่อรู้และระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่แล้ว พึงปฏิบัติดีตอบแทนพระคุณท่าน	
๕.ประพฤติดนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาทของท่าน ประณิบัติและรักษาน้ำใจ	

ตารางที่ ๔.๔๐ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกตัญญูทเวทิตาธรรม

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.ข้อปฏิบัติที่เป็นอุดมมงคล เป็นธรรมเครื่องสร้างคนให้เป็นคนดี	๗	๑, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๒.ความรู้คุณท่านผู้มีคุณและความตั้งใจจะตอบแทนพระคุณ	๕	๒, ๕, ๖, ๘, ๙,
๓. เครื่องป้องกันภัยเพียงพอจะคุ้มครองตนให้พ้นจากความไม่ดีทั้งปวงได้	๒	๒, ๔,
๔.เมื่อรู้และระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่แล้ว พึงปฏิบัติดีตอบแทนพระคุณท่าน	๓	๘, ๙, ๑๐
๕.ประพฤติดนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท ประณิบัติและรักษาน้ำใจท่าน	๑	๑๐

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัยดังแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คณะสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง จัดแสดงพระธรรมเทศนาในหัวข้อเกี่ยวกับความรู้รักสามัคคีภายในวัด จัดอบรมส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และบุญคุณของบิดา มารดา ทำวัดเป็นศูนย์กลาง โครงลานวัด การลานกีฬา ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยส่งเสริมให้เยาวชนออกกำลังกายและตรวจสุขภาพให้กับและประชาชนทั่วไปและพระสงฆ์ที่อยู่ภายในชุมชนและใกล้เคียง จัดโครงการเทศนาธรรมสัญจรภายในหน่วยอบรม (อ.ป.ต.) หมุนเวียนไปตามวัดต่าง ๆ จัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนทั่วไป และผู้ที่สนใจเป็นประจำ และสืบสานประเพณีในวันสำคัญต่างๆ เช่นวันสงกรานต์ สรงน้ำพระรัตนดำหัวผู้สูงอายุในชุมชน ได้ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น การทำไร่นาสวนผสม ส่งเสริมสนับสนุนโครงการปลูกพืชปลอดสารพิษ พืชสวนครัวรั้วกินได้ ส่งเสริมในการใช้สถานที่ (เตรียมจัดสถานที่ภายในวัด) ให้ประชาชนนำสินค้าและผลิตภัณฑ์มาจำหน่าย ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนรักความสงบ มีกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น ลานกีฬาต้านยาเสพติด ร่วมกับภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและส่งเสริมให้ศิษย์ได้รับการศึกษา จัดโครงการหนังสือดี เพื่อนักเรียนที่ขาดแคลน และอุปกรณ์การศึกษาให้นักเรียน และจัดงานวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี นอกจากนั้นยังมีศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น จัดโครงการมอบเครื่องอุปโภค บริโภค ข้าวสาร อาหารแห้ง และปัจจัยยังชีพ ให้กับผู้ด้อยโอกาส สุดท้ายจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุมีโครงการบรรพชา อุปสมบท เณริมพระเกียรติ และจัดโครงการปฏิบัติธรรมเณริมพระเกียรติในวันเณริมพระชนมพรรษาตลอดทุกปี

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย (๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (๒) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๙๕ รูป วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ ด้านความสามัคคี ด้านสุขภาพอนามัย ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม ใช้ค่า One-Way Anova (F- Test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๙๕ รูป พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ในช่วง ๔๑ – ๕๐ จำนวน ๔๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑ มีจำนวนพรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๖๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘ มีวุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมเอก จำนวน ๑๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖ ไม่มีวุฒิการศึกษาระดับเปรียญธรรม จำนวน ๑๒๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๑ และมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๘๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ๑๙๕ รูป พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 มากที่สุด รองลงมาด้านส่งเสริมอาชีพ

มีค่าเฉลี่ยเท่าที่ ๔.๐๐ และน้อยที่สุดด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ ตามลำดับ สรุปภาพรวมพระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๑) อายุที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ของพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๒) อายุพรรษาที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ของพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๓) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ของพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๔) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ของพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ของพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๙๕ คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านความสามัคคี สุขภาพอนามัยด้าน ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม ผลการศึกษานำสู่การอภิปรายผล ดังนี้

ด้านความสามัคคี พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **พระครูปลัดเพลิน วชิโร**^๑ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และด้านสามัคคีธรรม พบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านสุขภาพอนามัย พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ **ทวี สุทธารมณลักษณะ**^๒ ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดและนโยบายในการพัฒนาชุมชนของสถาบันสงฆ์นั้น พบว่า ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาส มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สถาบันควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านจิตใจและด้านวัตถุ ทางมหาเถรสมาคมก็ได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้คณะสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาอย่างจริงจัง ได้กำหนดเป็นโครงการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้คณะสงฆ์ปฏิบัติ ฝ่ายรัฐบาลก็สนับสนุนทางด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ส่วนความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมของโครงการกับแนวคิดนโยบายนั้น ยังไม่มีความสอดคล้อง เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการเทศนาอบรมสั่งสอน สำหรับปัญหาของการดำเนินงาน พบว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ

^๑ พระครูปลัดเพลิน วชิโร, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๒ ทวี สุทธารมณลักษณะ, บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล จังหวัดเชียงใหม่, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖).

ระยะเวลาที่ได้รับเงินอุดหนุนไม่เหมาะสม นอกจากนั้นคณะกรรมการฝ่ายฆราวาสส่วนใหญ่ไม่เข้าใจนโยบายของโครงการ

ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **พระครูสุวรรณวรการ**^๓ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก วุฒิเปรียญธรรม ๑-๒ ป.ธ.๓ วุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรี มีพรรษา มากกว่า ๓๐ พรรษา มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส และระยะจำพรรษาอยู่ในวัดปัจจุบันมากกว่า ๒๐ ปี บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีทั้งหมด ๔ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับ **ยศ ถามูลแสน**^๔ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบที่มีต่อเด็กและเยาวชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต ๓ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ (๑) ผลกระทบทางร่างกาย เช่น อาการหวาดผวา เจ็บปวด (๒) ผลกระทบทางจิตใจ เช่น ซึม เศษเมย ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม รู้สึกคับข้องใจ หงุดหงิดง่ายโกรธง่าย ก้าวร้าวดื้อรั้น รู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง (๓) ผลกระทบด้านทางพฤติกรรมในระยะยาว คือ เยาวชนอาจจะตัดสินใจปัญหาต่างๆ โดยใช้กำลังกายแทนการใช้เหตุผล (หรือปัญญา) กลายเป็นคนต่อต้านสังคม นิสัยก้าวร้าว เสี่ยงต่อการกระทำผิดด้านกฎหมายและศีลธรรม

ด้านส่งเสริมอาชีพ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ **พระปริยญา รตนปญโญ**^๕ (ฝากกาย) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชน ของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนา ชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (X=๓.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการให้การศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง (X =๓.๔๒) ด้านการเผยแผ่ธรรม อยู่ในระดับปานกลาง (X= ๓.๔๙) ด้านการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (X=๓.๓๗) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

^๓ พระครูสุวรรณวรการ, “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๔ ยศ ถามูลแสน, “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๕ พระปริยญา รตนปญโญ (ฝากกาย), “ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านสันติสุข พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์**^๖ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำ กิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณี พระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม จิตฺติโล)” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้วยการกระตุ้นปลุกจิตสำนึกนำเทคนิคในการเข้าถึงชุมชนการสื่อสารกับชุมชนผ่านการสนทนากถาบรรยายป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรม การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนา กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ คือ ชุมชนปลอดอบายมุข โดยขั้นตอนกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง การชี้ให้ชุมชนเห็นโทษของอบายมุข การแก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกิจกรรมการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และไม่สอดคล้องกับ **ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์**^๗ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้ชุมชนในฐานระบบสังคมเสียดุลยภาพ โครงการการศึกษาชุมชนได้ถูกนำมาใช้เป็นวิถีทางในการแก้ปัญหา โครงการดังกล่าวเสริมสร้างบูรณาการในชุมชน โดยการให้มีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและจัดการเป้าหมายของโครงการ คือ การแก้ปัญหาชุมชน และมุ่งหมายให้สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการ ๒. แบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำแนกออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบอิงชุมชนที่ ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและรูปแบบอิงสถาบันซึ่งหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม รูปแบบที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่มีผู้นำเข้มแข็งและมีศักยภาพพื้นฐาน รูปแบบนี้เน้นความคิดการพึ่งตนเองการมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากร ตลอดจนภูมิปัญญาภายในชุมชน โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชุมชนเอง และมีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืน รูปแบบที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่ประสบปัญหาเกินขอบเขตความสามารถของชุมชน การแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้นว่า องค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานรัฐ หรือโครงการในพระราชดำริ อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการศึกษาในโครงการดังกล่าว มีเป้าหมายที่จะสร้างการมี

^๖ พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์, “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณี พระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม จิตฺติโล)”, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗).

^๗ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์, “การพัฒนาแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓).

ส่วนร่วมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และศักยภาพของสมาชิกเพื่อให้แก้ปัญหาของชุมชนได้เองเช่นกัน

ด้านศึกษาสงเคราะห์ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับพระมหาภักตร์ภูวไนย ภูทฤธิ์ (ยิ้มเกิด)^๔ ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของพระราชปัญญาเวที (ริด ริดเวที)” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของพระราชปัญญาเวที โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถสังเคราะห์เข้าในหลักการบริหารกิจการคณะทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ที่โดดเด่น กล่าวคือ การมีวิสัยทัศน์และการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งนับได้ว่าการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังกล่าวของพระราชปัญญาเวที มีส่วนในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสังคมที่สำคัญอีกแรงหนึ่ง รวมทั้งยังมีรูปแบบในการปฏิบัติงานที่สามารถนำไปประยุกต์ให้เข้ากับหลักทฤษฎีตะวันตกและหลักพุทธวิธี กล่าวคือ พระราชปัญญาเวทีได้ใช้หลักในการบริหารจัดการองค์กรในรูปแบบของระบบเปิดและการมีความพยายามที่จะสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นเอง

ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พระครูรัตนาสุตตารักษ์^๕ (สมชาย แสงรัตน์) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาท ของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรค พบว่า พระสงฆ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิชาการในการพัฒนาชุมชน บางวัดยังขาด บุคลากรที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจ พร้อมทั้งขาดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในวัด ควรส่งเสริมให้มีการ พัฒนาความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำให้ควรให้สร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับชุมชน และ วางตัวเป็นแบบอย่าง ควรมีการรณรงค์ทุกวัดให้เกิดการสร้างสิ่งแวดล้อม และที่ร่มรื่นภายในวัด เพื่อความสบายใจในขณะที่เข้ามายังบริเวณวัด ตลอดจนการติดตามผลงานและประเมินผลของ การพัฒนาจิตใจ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

^๔ พระมหาภักตร์ภูวไนย ภูทฤธิ์ (ยิ้มเกิด), “ศึกษาบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของพระราชปัญญาเวที (ริด ริดเวที)”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๕ พระครูรัตนาสุตตารักษ์ (สมชาย แสงรัตน์), “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่
สอดคล้องกับ **ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์**^{๑๐} ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการ พระศาสนา
เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”, จากการวิจัยพบว่า ในส่วนของวัดผลพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน
กับวัด ในฐานะตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมที่แตกต่างกันจากท้องถิ่นที่มีความผูกพันกัน
น้อยที่สุดคือ ในชุมชนนครหลวงไปสู่ท้องที่ชนบทที่มีพลเมืองหนาแน่นน้อย มีวัดและพระสงฆ์ในท้องที่
น้อย แต่ประชาชนมีความต้องการและมีความผูกพันกับวัดมากที่สุด และพบว่าวัดในฐานะตัวแทน
สถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมไทยมีหน้าที่สังเคราะห์ประชาชนทางด้านจิตใจโดยเป็นผู้ดำเนินการ
รักษาความเรียบร้อยการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การ
สาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม
สถานภาพส่วนบุคคล

๑. อายุ พระสงฆ์มีอายุ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่
เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระครูปลัดเพลิน วชิโร**^{๑๑} ได้วิจัยเรื่อง
“การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลใน
จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของหน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้าน
สุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้าน
กตัญญูกตเวทีตาธรรม และด้านสามัคคีธรรม พบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของหน่วย
อบรมประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ
ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์**^{๑๒} ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการ
นำหลักธรรมมาใช้ทำ กิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณี พระครู
ศีลวราภรณ์ (เฉลิม วิฑิตีโล)” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้วยการ
กระตุ้นปลูกจิตสำนึก นำเทคนิคในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชน ผ่านการสนทนา การบรรยาย
ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรม การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนา

^{๑๐} ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, “การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”,
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

^{๑๑} พระครูปลัดเพลิน วชิโร, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา หน่วยอบรม
ประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง
พุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๒} พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์, “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน
เพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณี พระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม วิฑิตีโล)” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์
ศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗).

กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ คือ ชุมชนปลอดอบายมุข โดยขั้นตอนกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง การชี้ให้ชุมชนเห็นโทษของอบายมุข การแก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกิจกรรมการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. พระสงฆ์ พระสงฆ์จำนวนพระสงฆ์ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พงษ์ชัย พรสุทธิรักษ์^{๓๓} ได้วิจัยเรื่อง “กิจวัตรของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีระดับกิจวัตรในภาพรวมด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันกิจวัตรของพระสงฆ์ด้านการศึกษาได้ลดลงบ้าง เนื่องจากการศึกษาใน ปัจจุบันได้พัฒนารูปแบบการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เน้นการเรียนการสอนตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการแต่ก็มีเชื่อว่ากิจวัตรของพระสงฆ์ในด้านนี้จะลดลงไปมากนั้ก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปริยญา รตนปณฺโญ^{๓๔} ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชน ของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนา ชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. วุฒิกศษณนักรรรม พระสงฆ์มีวุฒิกศษณนักรรรม ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ^{๓๕} ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิกศษณนักรรรมชั้นเอก

^{๓๓} พงษ์ชัย พรสุทธิรักษ์, “กิจวัตรของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐).

^{๓๔} พระปริยญา รตนปณฺโญ (ผากกาย), “ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๓๕} พระครูสุวรรณวรการ, “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

วุฒิปริญญาธรรม ๑-๒ ป.ธ.๓ วุฒิกศศึกษาสามัญระดับปริญญาตรี มีพรรษา มากกว่า ๓๐ พรรษา มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส และระยะจำพรรษาอยู่ในวัดปัจจุบันมากกว่า ๒๐ ปี บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีทั้งหมด ๔ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

๔. วุฒิกศศึกษาปริญญาธรรม พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษาปริญญาธรรม ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว)^{๑๖} ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๔๔ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ตในด้านการปกครอง และด้านการสาธารณูปการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุสามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามสถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิกศศึกษาสามัญ วุฒิกศศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิกศศึกษาทางปริญญาธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. วุฒิกศศึกษาสามัญ พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศศึกษาสามัญ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กองแผนงาน กรมการศาสนา^{๑๗} ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” จากการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารของเจ้าอาวาสวัดทุกรูป มีกระบวนการแบบธรรมาธิปไตย กล่าว คือ การบริหารที่ทุกคนมีส่วนร่วมรับฟังข้อคิดเห็นในลักษณะการปรึกษาหารือ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน แบ่งเป็น ๒ ปัจจัย คือ ๑. ปัจจัยหลัก หรือปัจจัยโดยตรง ประกอบด้วย ความสามารถพิเศษหรือมี คุณลักษณะเฉพาะพิเศษของเจ้าอาวาส บุคลิกภาพ ภาวะ

^{๑๖} พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๑๗} กองแผนงาน กรมการศาสนา, ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๒).

ผู้นำ เช่นความมีมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ระยะเวลาในการบวช ระดับการศึกษา และกระบวนการบริหารในการทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ๒. ปัจจัยเสริม หรือปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนได้แก่สภาพแวดล้อม ท่าเลที่ตั้ง บรรยากาศในวัด และการที่วัดมีลักษณะพิเศษเฉพาะเช่น เป็นโบราณสถาน มีโบราณวัตถุทางศิลปวัฒนธรรม และอื่น ๆ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทวี สุทธารมณลักษณ์^{๑๘} ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดและนโยบายในการพัฒนาชุมชนของสถาบันสงฆ์นั้น พบว่า ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาส มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สถาบันควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านจิตใจและด้านวัตถุ ทางมหาเถรสมาคมก็ได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้คณะสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาอย่างจริงจังได้กำหนดเป็นโครงการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้คณะสงฆ์ปฏิบัติ ฝ่ายรัฐบาลก็สนับสนุนทางด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ส่วนความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมของโครงการกับแนวคิดนโยบายนั้น ยังไม่มีความสอดคล้อง เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการเทศนาอบรมสั่งสอน สำหรับปัญหาของการดำเนินงานพบว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ระยะเวลาที่ได้รับเงินอุดหนุนไม่เหมาะสม นอกจากนั้น คณะกรรมการฝ่ายฆราวาสส่วนใหญ่ไม่เข้าใจนโยบายของโครงการ

^{๑๘} ทวี สุทธารมณลักษณ์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีหลักธรรมสำหรับการบริหารนักบริหารแบบธรรมาธิปไตยหลักธรรมในการบริหารที่เรียกว่า พละ ๔ ประการ คือ ๑) ปัญญาพละ กำลังความรู้หรือความฉลาด ๒) วิริยพละ กำลังแห่งความเพียร ๓) อนวัชชพละ กำลังการงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต ๔) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์

๒. ควรจัดให้มีการสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ

๓. ควรส่งเสริมให้มีศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน เช่น

๑) ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นหรือไปขายแรงงานที่อื่น

๒) ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับภูมิปัญญาของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเห็นอย่างไร

๒. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปลูกจิตสำนึก นำเทคนิคในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชน ผ่านการสนทนา การบรรยาย ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรม การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนา กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้คือ ชุมชนปลอดอบายมุข

๓. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่ได้เข้ามาอบรมประชาชนประจำตำบล ของคณะสงฆ์และควรจะต้องแก้ไขไปในแนวทางอย่างไร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กองแผนงาน กรมการศาสนา. ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๒.

กองพุทธศาสนศึกษา. คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑.

กิตติมา ปรีดีดิลก. ทฤษฎีบริหารองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ธนะการพิมพ์, ๒๕๓๙.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. การพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒.

ชาญชัย อาจิณสมภาร. ศัพทการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.

_____. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๒๗.

ดิณ ปรัชญพฤทธ์. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

ทองหล่อ เดชไทย. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.

ธีระวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เถลิงจิระรัตน์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔.

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์. เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒.

ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคทพริ้นท์, ๒๕๓๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ด้าน
สุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- ประยูทธ เจริญสวัสดิ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ,
๒๕๔๐.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- ปกรณ์ ปรียากร. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร:
สามเจริญพานิช, ๒๕๓๘.
- พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒.
- พยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: พรวนการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). การพัฒนาจิต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง. พิมพ์ครั้งที่ ๓๐. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธ
ธรรม, ๒๕๓๙.
- พระไพศาล วิสาโล. พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๓.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับ ลิเค
ชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- วัชร บวรณสิงห์. การบริหารหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๔๓.
- วิโรจน์ สารรัตน์. การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒.
- วินัย สมมิตร และคณะ. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แพร่วิทยา, ๒๕๒๙.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส
ญี่ปุ่น และไทย. กรุงเทพมหานคร: โฟร์เพช, ๒๕๔๕.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. หลักการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โอ
เดียนสไตร, ๒๕๓๒.
- วีระ อัมพันสุข. พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล. กรุงเทพมหานคร: เอราวัณการพิมพ์, ๒๕๒๖.
- วิทยากร เชียงกุล. การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ฉบับแก้ไข, ๒๕๒๗.
- ศจี อนันตพคุณ. กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ. สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิค, ๒๕๔๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่น ๆ. **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕.
- สมคิด บางโม. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารตามสถานการณ์**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕.
- สมาน รังสียกฤษฎ. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: พัทธอักษร, ๒๕๔๒.
- สุธี สุทธิสมบุรณ์และสมาน รังสียกฤษฎ. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๑.
- สุพิน เกษาคุปต์. **การจัดการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕.
- _____. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.
- เสนาะ ตีเยาว์. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย:

- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. “การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๔๒.
- ชัยยศ อิมสุวรรณ์. “การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- ทวี สุทธารมณลักษณ์. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖.
- ปกรณ์ ศรีดอนไผ่. “บทบาทวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายวิชา และครูในเขตการศึกษา ๖”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๓.
- ประดิษฐ์ บอดี้จัน. “กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่มภาคเหนือ”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พงษ์ชัย พรสุโรจน์. “กิจวัตรของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.
- พระครูปลัดเพลีน วชิโร. “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูรัตนาสุตารักษ์ (สมชาย แสงรัตน์). “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระปริณญา รตนปญโญ (ฝากกาย). “ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์. “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณี พระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิมดีสีโล)” **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต . คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, ๒๕๔๗.
- พระครูสันติธรรมาภีรัต (บุญชัย สุนติกโร). “บทบาทพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูสุวรรณวรการ. “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระณัฐพล ฐิตินโม (ปราบพินาศ). “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี. กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระมหาขวลิต ชาตเมธี (คงแก้ว). “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสงฆ์ในการจังหวัดภูเก็ต”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระวิรุฒ ญาณสวโร (นรรัตน์). “บทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ กรณีศึกษาพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๒.

(๓) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอวังน้อย. เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ. ครั้งที่ ๑, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑.

จันทร์ธานี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง. ม.ป.ท., ๒๕๓๖.

เด่น ชะเนติย์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๓๓.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

คำศัพท์น่ารู้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.im๒market.com> [๒ กันยายน ๒๕๖๑].

คู่มือการปฏิบัติงาน. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์. กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๒๕๔๖. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://s-hatcore-work.blogspot.com/๒๐๑๔/๑๒/blog-post.html> [๒ ตุลาคม ๒๕๖๑].

คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล. ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ๒๕๑๘. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล> [๒ ตุลาคม ๒๕๖๑].

เว็บไซต์ google. ประวัติอำเภอวังน้อย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/canghwadphrankhrsrixyuthya/xaphex.../xaphex-wangnxy> [๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

(๕) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระครูวิสิฐพัฒนพิธาน (วีรยุทธ์ ธมมทตฺโต) ป.ธ. ๓. เจ้าอาวาสวัดพะยอม เจ้าคณะอำเภอวังน้อย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระครูวศินสันติคุณ (เงิน ขนติโก). เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สัมภาษณ์ พระครูอิทธิมณีสถาสนกิจ. เจ้าอาวาสวัดราชบุรณราช เจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอ
วังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ พระปลัดอภิชาติ อภิโชโต ดร. (อภิชาติ อภิโชโต). เจ้าอาวาสวัดศรีประสา เจ้าคณะตำบล
วังน้อย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ พระครูโสภาสกลญาณธรรม. เจ้าอาวาสวัดราชบุรณ รองเจ้าคณะตำบลลำตาเสา อำเภอวัง
น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ พระอธิการดำรงค์ สิริสาโร. เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา ตำบลข้าวงาม อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย. เจ้าอาวาสวัดศิวาราม ตำบลลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ พระครูประสิทธิ์บุญญากร (สุรสิทธิ์ ปภัสสโร). เจ้าอาวาสวัดกุฎีประสิทธิ์ ตำบลลำไทร
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ พระสมุห์ปรีชา อารีโย. เจ้าอาวาสวัดลาดทราย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ นายลือชัย แสงเงินอ่อน. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม ตำบลพะยอม อำเภอวัง
น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว.๒๒๕ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๐๑๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ พระสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
 โทรติดต่อน. ๐๘๑-๔๔๓๑๖๘๔

(ผศ.ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

๑๔ พ.ค. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๒๕ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหาสุรนนท์ สุนนฺโท, ดร.

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ พระสงฆ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อ.สุรพล /ดร. นันทอง/อ.รณชัย

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
 โทรติดต่อน. ๐๘๑-๔๙๓๑๖๘๔

อ.ธัมมทินโน/ดร.
 ๑๔/๑๑/๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๒๕ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ พระสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๑๓๐๑๑๕๐
พระปลัดระพิน พุทธิสารโร
พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ดร.
๑๔ / พ.ย. / ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๙๓๑๖๘๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๒๕ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ พระสงฆ์ อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ส่วยพระหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
 โทรศัพท์ ๐๘๑-๔๙๓๑๖๘๔

ยินดีอนุเคราะห์
 ได้ตรวจและปรับแก้ไขแล้ว

(พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ,ดร.)

๑๒/๑๑/๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว. ๒๒๕ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธรรมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของ พระสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธรรมทินโน

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๔๙๓๑๖๘๔

(ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์)
๑๕/๑๑/๒๕๖๑

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการคำตัดสินความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย
เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ของ พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน (สมดี)

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
ด้านที่ ๑ ความสามัคคี								
๑. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. จัดโครงการอบรมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมให้เยาวชนและนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. จัดแสดงพระธรรมเทศนาในหัวข้อเกี่ยวกับ ความรู้รักสามัคคีภายในวัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. อบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และบุญคุณของบิดา มารดา	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับความสามัคคี	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๒ ด้านสุขภาพอนามัย								
๑. จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพให้กับพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปภายในชุมชน	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒. วัดร่วมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยส่งเสริมให้เยาวชนออกกำลังกาย	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔. จัดกิจกรรมให้วัดเป็นศูนย์กลาง โครงการวัดการลานกีฬา	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕. สนับสนุนอุปกรณ์การกีฬา อุปกรณ์การออกกำลังกายแก่เยาวชน และผู้สูงอายุ	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๓ ศีลธรรมวัฒนธรรม								
๑. จัดโครงการอบรมศีลธรรมแก่ ประชาชนและเยาวชน ผู้สนใจ เช่น การถือศีล การปฏิบัติธรรม การบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒. จัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนทั่วไป และผู้สนใจเป็นประจำ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

๗
ตรวจแล้ว

ผู้แทนวัด
๒๐ พ.ม. ๖๑

รายการ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๓.	จัดโครงการเทศาภิบาลสัญจรภายในหน่วย อบรม (อ.ป.ค.) หมุนเวียนไปตามวัดต่าง ๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔.	จัดกิจกรรมสืบสานประเพณีในวันสำคัญต่างๆ เช่นวันสงกรานต์ สรงน้ำพระรัตนไตร ผู้สูงอายุ ในชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕.	มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้าน พระพุทธศาสนาโดยการจัดนิทรรศการ ใน ชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๔ ส่งเสริมอาชีพ									
๑.	ส่งเสริมการประกอบอาชีพหลัก เช่น อาชีพ เกษตรกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	ส่งเสริมสนับสนุนโครงการปลูกพืชปลอด สารพิษ พืชสวนครัวรั้วกินได้	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	ส่งเสริมให้ประชาชนภายในหมู่บ้านประกอบ อาชีพเสริม โดย การเลี้ยงนกกระทา	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.	ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบ อาชีพจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น การทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕.	ส่งเสริมในการใช้สถานที่ (เตรียมจัดสถานที่ ภายในวัด) ให้ประชาชนนำสินค้าและ ผลิตภัณฑ์มาจำหน่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๕ สันติสุข									
๑.	วัดร่วมกับผู้นำชุมชนจัดประชาคมหมู่บ้านเพื่อ หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	ร่วมกับภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายเบื้องต้นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น ลานกีฬาต้านยาเสพติด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔.	จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรัก ความสงบ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕.	โครงการรณรงค์และป้องกันอัคคีภัยในชุมชน	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

๗
ตรวจแล้ว

ผู้แทนวัด
๒๐ พ.ค.๖๑

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
ด้านที่ ๖ ศึกษาสงเคราะห์								
๑. ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและส่งเสริมให้ศิษย์ได้รับการศึกษา	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒. มีการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ที่สอบผ่าน พระปริยัติในแต่ละชั้น	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓. จัดโครงการหนังสือดี เพื่อนักเรียนที่ขาดแคลน และอุปกรณ์การศึกษาให้นักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. สนับสนุนกองทุนอาหารกลางวันในโรงเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕. จัดงานวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๗ สาธารณสงเคราะห์								
๑. ร่วมกับประชาชนบูรณปฏิสังขรณ์ ปรับปรุงซ่อมแซม ศาสนสถานภายในวัด	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒. จัดโครงการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ยากจน ไม่มีที่อยู่อาศัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. จัดโครงการมอบเครื่องอุปโภค บริโภค ข้าวสาร อาหารแห้ง และปัจจัยยังชีพ ให้กับผู้ที่ด้อยโอกาส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔. ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕. มีศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๘ กติบัญญัติเวทีสาธารณะ								
๑. อบรรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และบุญคุณของบิดา มารดา	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒. มีการจัดโครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติในวันเฉลิมพระชนมพรรษา	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓. จัดโครงการบรรพชา อุปสมบท เฉลิมพระเกียรติ	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔. จัดกิจกรรมวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม และวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ประจำปี	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้

ตรวจแล้ว
สุพัตราภรณ์
 ๒๐ พ.ค. ๖๑

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๒๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูสังฆรักษ์องค์อาจ **ชุตสาโร** เจ้าอาวาสวัดใหม่เทพนิมิตร จังหวัดสระบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขออนุญาตเคราะห้จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์

อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.970	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	169.87	369.982	.722	.969
a2	169.77	374.461	.694	.969
a3	169.83	379.799	.532	.970
a4	170.00	375.034	.654	.969
a5	169.80	376.786	.667	.969
b1	169.73	377.513	.584	.969
b2	169.77	377.151	.643	.969
b3	169.70	378.286	.628	.969
b4	169.60	380.593	.571	.969
b5	169.67	379.195	.518	.970
c1	169.67	376.023	.760	.969

ตรวจแล้ว

ส.ท.ท.ท.ท.ท.

๒๐๒๐ พ.ศ. ๖๑

c2	169.83	374.351	.771	.968
c3	169.60	377.007	.709	.969
c4	169.67	378.161	.737	.969
c5	169.70	376.424	.697	.969
d1	169.87	375.568	.651	.969
d2	169.80	374.993	.615	.969
d3	169.60	375.490	.769	.969
d4	169.63	374.723	.747	.969
d5	169.63	375.551	.716	.969
e1	169.63	372.999	.716	.969
e2	169.53	378.120	.616	.969
e3	169.57	374.737	.795	.968
e4	169.57	377.633	.634	.969
e5	169.63	377.620	.600	.969
f1	169.57	373.978	.719	.969
f2	169.67	370.989	.835	.968
f3	169.67	377.678	.758	.969
f4	169.57	375.495	.712	.969
f5	169.63	378.861	.596	.969
g1	169.70	381.114	.489	.970
g2	169.70	380.907	.532	.969
g3	169.70	378.493	.580	.969
g4	169.77	382.668	.481	.970
g5	169.57	380.806	.560	.969
h1	169.73	375.237	.751	.969
h2	169.57	376.737	.717	.969
h3	169.63	376.516	.638	.969
h4	169.57	378.599	.645	.969
h5	169.60	379.834	.653	.969

Reliability Coefficients N of Cases = 40.0, N of items = 40, Alpha = 0.970

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
(แบบสอบถาม/สัมภาษณ์)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๐๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

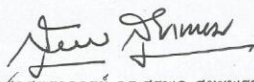
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้สืบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูพิสิฐพัฒนพิธาน เจ้าคณะอำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมฺมทินฺโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
ของพระสงฆ์ อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใน
การวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง
พุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระ
คุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พระครูพิสิฐพัฒนพิธาน
เจ้าคณะอำเภอน้อย
ตามที่ได้รับอนุญาตให้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง
“การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบล
ของพระสงฆ์ อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”
ตามที่ขอความอนุเคราะห์
จากพระคุณท่าน
และขอขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ
โอกาสนี้

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้สืบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูพิสุทธิพัฒนพิธาน เจ้าคณะอำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สืบดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๕๕๓๑๖๘๔

พระครูสังฆรักษ์สมบัติ
เจ้าอาวาสวัดระฆัง
เจ้าคณะอำเภอน้อย
พระครูสังฆรักษ์สมบัติ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นัมัสการ พระครูวินัยสันติคุณ เจ้าคณะตำบลบ่อตาโล่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

มีมติให้ผ่าน
พ.ร.ศ.วินัยสันติคุณ

ขอน้อมสมการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๔๓๑๖๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูอภิรมย์ศาสนกิจ เจ้าคณะตำบลลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมฺมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระครูสังฆรักษ์สมบัติ
พระครูอภิรมย์ศาสนกิจ
เจ้าคณะตำบลลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๙๓๑๖๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโสภาสกลญาณธรรม รองเจ้าคณะตำบลลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอพระราชทานให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

พระครูโสภาสกลญาณธรรม

ดร.สุรพล สุธะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

รศ.จก. วีระวัฒน์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๔๓๑๖๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระสมุห์ปรีชา อารีโย เจ้าอาวาสวัดลาดทราย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมฺมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

บัณฑิตในไขนบี
นาง.คณินปรีชา อารีโย
เจ้าอาวาสวัดลาดทราย

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๙๓๑๖๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาชาญชัย จิตวิริโย เจ้าอาวาสวัดศิวันาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

พระมหาชาญชัย จิตวิริโย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๔๓๑๖๘๔

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไญ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาสุวโร สุวโร เจ้าอาวาสวัดลำบัว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมฺมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอลำไญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอพระราชทานให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระมหาสุวโร สุวโร
เจ้าอาวาสวัดลำบัว

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๔๓๓๖๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระอริการดำรง สิริสาโร เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมฺมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

มีพ่อ ใจดี
พระอริการดำรง สิริสาโร.
/เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยา.

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๔๓๓๖๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไญ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายลือชัย แสงเงินอ่อน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพะยอม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมฺมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอลำไญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๙๓๓๖๘๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๘๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุเทพ วาดเขียน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๓ ตำบลพะยอม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ฉายา ธมฺมทินโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๕๗
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของพระสงฆ์
อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ยินยอมให้ผลิต
นายสุเทพ วาดเขียน

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๔๔๓๑๖๘๔

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันจะเป็นประโยชน์ในส่งเสริมการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และการพัฒนาการบริหารจัดการ ต่อไป

ข้อมูลที่ได้ จะแปลผลวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด

แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระครูสังฆรักษ์สมบัติ ธมมทินโน (สมดี)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ ๑ สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☒ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ให้ ตามความเป็นจริง

๑. อายุ

๑. ☐ ๒๐ - ๓๐ ปี

๒. ☐ ๓๑ - ๔๐ ปี

๓. ☐ ๔๑ - ๕๐ ปี

๔. ☐ ๕๑ - ๖๐ ปี

๕. ☐ ๖๑ ปีขึ้นไป

๒. พรรษา

๑. ☐ ต่ำกว่า ๕ พรรษา

๒. ☐ ๕ - ๑๐ พรรษา

๓. ☐ ๑๑ - ๑๕ พรรษา

๔. ☐ ๑๖ - ๒๐ พรรษา

๕. ☐ ๒๑ - พรรษาขึ้นไป

๓. วุฒิทางการศึกษาปริยัติธรรม

๑. ☐ นักธรรมชั้นตรี

๒. ☐ นักธรรมชั้นโท

๓. ☐ นักธรรมชั้นเอก

๔. ☐ ไม่มีวุฒินักธรรม

๔. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

๑. ☐ ป.ธ. ๑ - ๒

๒. ☐ ป.ธ. ๓ - ป.ธ. ๔

๓. ☐ ป.ธ. ๕ - ป.ธ. ๖

๔. ☐ ป.ธ. อื่น ๆ ระบุ.....

๕. ☐ ไม่มีวุฒิปริญญาธรรม

๕. วุฒิการศึกษาสามัญ

๑. ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

๒. ☐ ปริญญาตรี

๓. ☐ ปริญญาโท

๔. ☐ สูงกว่าปริญญาโท

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
ของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับบทบาทพระสงฆ์ธรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่าท่านปฏิบัติในระดับใด ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง	มีการพัฒนาการบริหารจัดการอยู่ใน	ระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการพัฒนาการบริหารจัดการอยู่ใน	ระดับมาก
๓ หมายถึง	มีการพัฒนาการบริหารจัดการอยู่ใน	ระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการพัฒนาการบริหารจัดการอยู่ใน	ระดับน้อย
๑ หมายถึง	มีการพัฒนาการบริหารจัดการอยู่ใน	ระดับน้อยที่สุด

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับปฏิบัติการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความสามัคคี	๕	๔	๓	๒	๑
๑. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง					
๒. จัดโครงการอบรมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมให้เยาวชนและนักเรียน					
๓. จัดแสดงพระธรรมเทศนาในหัวข้อเกี่ยวกับความรู้รักสามัคคีภายในวัด					
๔. อบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและบุญคุณของบิดา มารดา					
๕. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับความสามัคคี					
ด้านสุขภาพอนามัย					
๑. จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพให้กับพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปภายในชุมชน					
๒. วัดร่วมรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก					
๓. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยส่งเสริมให้เยาวชนออกกำลังกาย					
๔. จัดกิจกรรมให้วัดเป็นศูนย์กลาง โครงลานวัด การลานกีฬา					
๕. สนับสนุนอุปกรณ์การกีฬา อุปกรณ์การออกกำลังกายแก่เยาวชน และผู้สูงอายุ					

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับปฏิบัติการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม	๕	๔	๓	๒	๑
๑. จัดโครงการอบรมศีลธรรมแก่ ประชาชนและเยาวชน ผู้สนใจ เช่น การถือศีล การปฏิบัติธรรม การบรรพชา สามเณร ภาคฤดูร้อน					
๒. จัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชน ทั่วไป และผู้ที่สนใจเป็นประจำ					
๓. จัดโครงการเทศนาธรรมสั่งสอนภายในหน่วยอบรม (อ.ป.ต.) หมุนเวียนไปตามวัดต่าง ๆ					
๔. จัดกิจกรรมสืบสานประเพณีในวันสำคัญต่างๆ เช่นวัน สงกรานต์ สรงน้ำพระรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ในชุมชน					
๕. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านพระพุทธศาสนาโดย การจัดนิทรรศการ ในชุมชน					
ด้านส่งเสริมอาชีพ					
๑. ส่งเสริมการประกอบอาชีพหลัก เช่น อาชีพ เกษตรกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
๒. ส่งเสริมสนับสนุนโครงการปลูกพืชปลอดสารพิษ พืช สวนครัวรั้วกินได้					
๓. ส่งเสริมให้ประชาชนภายในหมู่บ้านประกอบอาชีพ เสริม โดย การเลี้ยงนกกระทา					
๔. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพจาก ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น การทำไร่นาสวน ผสม เป็นต้น					
๕. ส่งเสริมในการใช้สถานที่ (เตรียมจัดสถานที่ภายในวัด) ให้ประชาชนนำสินค้าและผลิตภัณฑ์มาจำหน่าย					

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับปฏิบัติการ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านสันติสุข	๕	๔	๓	๒	๑
๑. วัดร่วมกับผู้นำชุมชนจัดประชาคมหมู่บ้านเพื่อหาแนว ทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน					
๒. ร่วมกับภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย เบื้องต้นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน					
๓. จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น ลานกีฬาต้าน ยาเสพติด					
๔. จัดกิจกรรมที่ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักความสงบ					
๕. โครงการรณรงค์และป้องกันอัคคีภัยในชุมชน					
ด้านศึกษาสงเคราะห์					
๑. ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาพระปริยัติธรรม และส่งเสริมให้ศิษย์ได้รับการศึกษา					
๒. มีการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรที่สอบ ผ่าน พระปริยัติในแต่ละชั้น					
๓. จัดโครงการหนังสือดี เพื่อนักเรียนที่ขาดแคลน และ อุปกรณ์การศึกษาให้นักเรียน					
๔. สนับสนุนกองทุนอาหารกลางวันในโรงเรียน					
๕. จัดงานวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี					
ด้านสาธารณสงเคราะห์					
๑. ร่วมกับประชาชนบูรณปฏิสังขรณ์ ปรับปรุง ซ่อมแซม ศาสนสถานภายในวัด					
๒. จัดโครงการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ยากจน ไม่มีที่อยู่อาศัย					
๓. จัดโครงการมอบเครื่องอุปโภค บริโภค ข้าวสาร อาหารแห้ง และปัจจัยยังชีพ ให้กับผู้ด้อยโอกาส					
๔. ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น					
๕. มีศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน					

การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับปฏิบัติการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม	๕	๔	๓	๒	๑
๑. อบรม ส่งเสริมให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและบุญคุณของบิดา มารดา					
๒. มีการจัดโครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติในวันเฉลิมพระชนมพรรษา					
๓. จัดโครงการบรรพชา อุปสมบท เฉลิมพระเกียรติ					
๔. จัดกิจกรรมวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม และวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ประจำปี					
๕. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ					

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑) ด้านความสามัคคี

ปัญหา อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๒) ด้านสุขภาพอนามัย

ปัญหา อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๓) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม

ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ.....

๔) ด้านส่งเสริมอาชีพ

ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ.....

๕) ด้านสันติสุข

ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ.....

๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์

ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ.....

๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์

ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

๘) ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม

ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ขออนุโมทนากับทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม
พระครูสังวรรักษ์สมบัติ ธมฺมทินโน (สมดี)
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”
(ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายพระสงฆ์)

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริม
ทั้ง ๘ ด้าน ในการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: ตำแหน่ง:
ที่อยู่: วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์:

๑ ด้านความสามัคคี

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๒ ด้านสุขภาพอนามัย

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๓ ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๔ ด้านส่งเสริมอาชีพ

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๕) ด้านสันติสุข

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๘) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบพระคุณกับทุกท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์ในการนี้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”
(ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายฆราวาส)

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริม
ทั้ง ๘ ด้าน ในการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: ตำแหน่ง:
ที่อยู่: วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์:

๑ ด้านความสามัคคี

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๒ ด้านสุขภาพอนามัย

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๓ ด้านศีลธรรมวัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๔ ด้านส่งเสริมอาชีพ

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๕) ด้านสันติสุข

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๖) ด้านศึกษาสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๗) ด้านสาธารณสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

๘) ด้านกตัญญูกตเวทีตาธรรม

ปัญหาและอุปสรรค.....
ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบพระคุณกับทุกท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์ในการนี้

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ / ฉายา / นามสกุล : พระครูสังวรรักษสมบัติ ธมฺมทินโน (สมดี)
- วัน / เดือน / ปีเกิด : ๔ มีนาคม ๒๕๑๕
- สถานที่เกิด : ๑๗/๗ หมู่ ๑ ตำบลคลองหก
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- การศึกษา : ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖
- เข้าศึกษา : วัดทองจันทริการาม เลขที่ ๒๕ หมู่ ๓ ตำบลพะยอม อำเภอลำดวน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
- สำเร็จการศึกษา : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- : ปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- หน้าที่ : เจ้าอาวาสวัดทองจันทริการาม
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดทองจันทริการาม เลขที่ ๒๕ หมู่ ๓ ตำบลพะยอม อำเภอลำดวน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐